LIETUVIŲ DIENOS

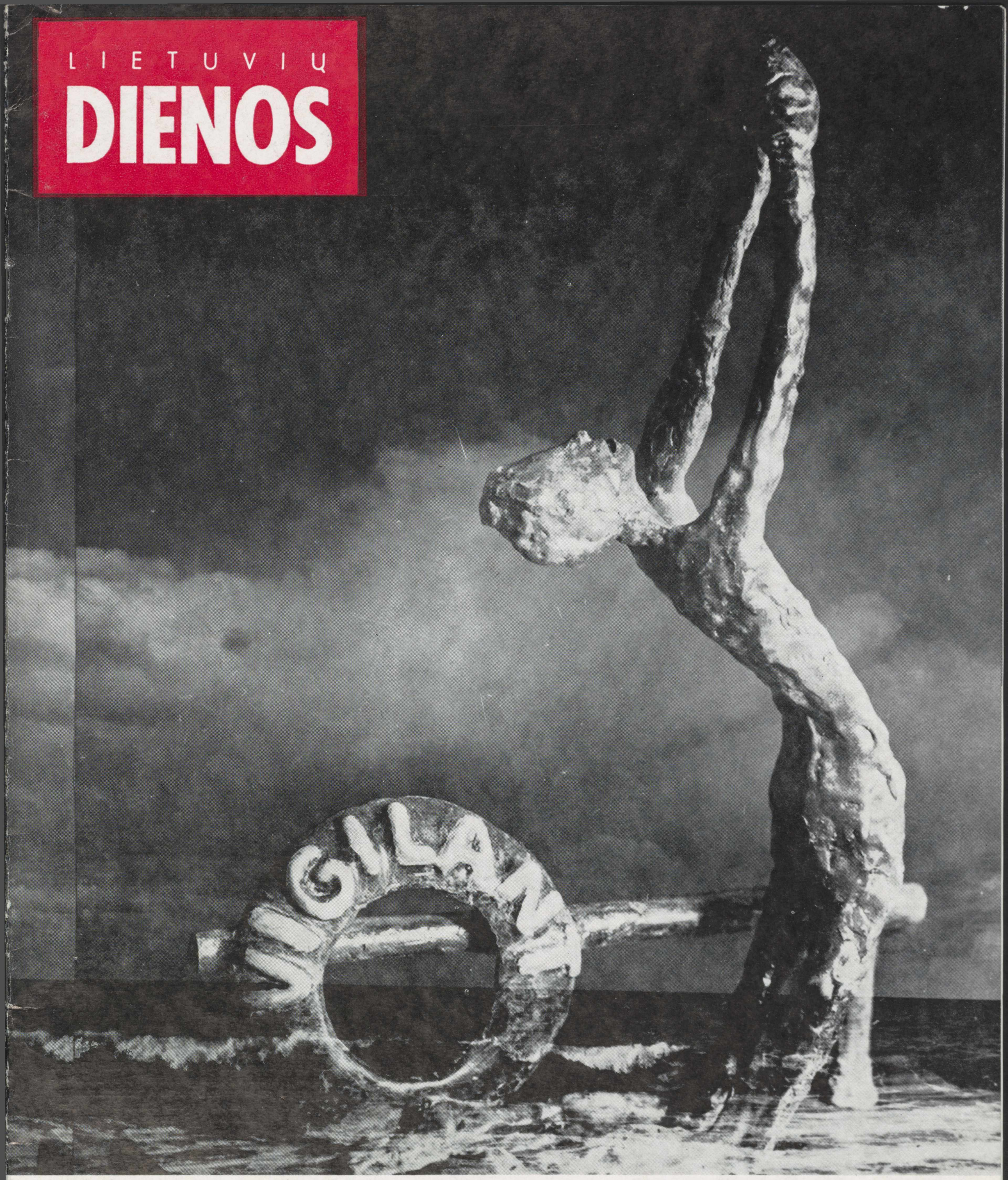

"DIEVE, PADĖK MAN!" (SIMO KUDIRKOS ŠAUKSMAS)

LITHUANIAN DAYS

NOVEMBER 1971

1971 M. LAPKRIČIO MĖN.

LIETUVIŲ
DIENOS
LITHUANIAN DAYS

4364 Sunset Blvd., Hollywood, Ca. 90029
Telefonas: 664-2919

1971, lapkritis Nr. 9 (218)
Eina XXII metai

November, 1971 No. 9 (218)
Vol. XXII

Vyriausias Redaktorius / Editor-in-Chief
Bernardas Brazdžionis
Literatūros Redaktorius / Literature Editor
Alė Rūta - Arbienė
Foto Redaktorius / Photo Editor
Daumantas Čibas
Anglų k. Redaktorius / Senior English Editor
Milton Stark
Anglų k. Redaktorius / English Editor
Alfonsas Milukas

Leidėjas / Publisher
Anthony F. Skirius
Administratorius / Circulation Manager
Juozas Andrius

Straipsniai, autoriaus pasirašyti pavarde, slapyvardžiu ar inicialais, nebūtinai reiškia ir redakcijos nuomonę.
Signed or initialed articles do not necessary reflect the opinion of the editors or of Lithuanian Days magazine.

Žodinę ir visą kitą medžiagą, spausdintą "Lietuvių Dienų" žurnale, LD leidykla pasilaiko teisę panaudoti kitais atvejais be atskiro susitarimo.
Publishers reserve the right to reprint any or all matter published in Lithuanian Days magazine without separate agreement with the authors.

Rankraščius ir kitą medžiagą, jei kitaip nesusitarta, redakcija taiso ir tvarko pagal savo nuožiūrą.
Manuscripts or other matter submitted for publication in Lithuanian Days magazine will be edited at the discretion of the editors, unless otherwise agreed upon.

Panaudojant medžiagą, prašoma pažymėti šaltinį.
Republication of material from "Lithuanian Days" permissible only with indication of this source.

"LIETUVIŲ DIENOS" YRA SUJUNGTOS SU "KALIFORNIJOS LIETUVIU", LEISTU 1946-49 M.
"LITHUANIAN DAYS" IS COMBINED WITH "CALIFORNIA LITHUANIAN", PUBLISHED 1946-49.

Prenumerata atnaujinama automatiškai, nelaukiant atskiro pranešimo. Nutraukdamas prenumeratą, skaitytojas administraciją painformuoja laišku.
If subsription is to be discontinued at expiration, notice to that effect should be sent; otherwise it will be renewed automatically.

Leidžiama kas mėnuo, išskyrus liepos ir rugpiūčio mėn.
Published monthly, except July and August.

Atskiro nr. kaina 85 centai. **Single copy 85¢**

Prenumerata metams $8.00 bet kuriame pasaulio krašte.
Subscription $8.00 per year in any country of the world.
Garbės prenumerata / Honorary subscription $12.00.

"Second Class Postage Paid at Los Angeles, California".

TURINYS / CONTENTS

Vėlinių žiburiai. 3
Prašau Lietuvai Nepriklausomybės! — Simo Kudirkos teismas Vilniuje, A. Shub reportažas, pagal gautą medžiagą iš Lietuvos. . 4
Dėl žmogaus teisių Sovietuose, Zacharovo, Sovietų mokslininko raštas Aukščiausiam Sovietui Maskvoje. 5
SPAUDOJ IR GYVENIME
Kariuomenės šventės minėjimai. 6
Dokumentinių-biografinių filmų reikalu. .. 6
Lietuvos literatūroje — grafomanų antplūdis. 6
"Lietuvių Diena" Bardi mieste, Italijoje. ... 7
G. Matorė, Sapnų narvas, ištrauka iš romano. vertė Br. Raila. 8
EILĖRAŠČIŲ rinkinėlis Simui Kudirkai. 9
KNYGOS IR AUTORIAI.
Šiame numeryje: apie G. Matorė. 11
Kronika. 12
Daumantas Čibas — daugiaspalvis menininkas. Iliustruotas reportažas. (rn) 13
VEIDAI IR VAIZDAI
Iliustruota kronika iš lietuvių veiklos. .. 14
"Lietuvių Dienos" Kalifornijoje iliustruotas reportažas. 14-15
Administracija rašo. 16
Lietuvių Radijo programos. 16

ENGLISH SECTION

Today and not Tomorrow, Sen. E. W. Brook. . 17
Imperialist in the Guise of a Federalist. ..
By V. Širvydas. 18
Baltic Nations Must Regain 19
Soviet Inequalities. 19
Lithuania in Philately, 4. Tadas Kosciuška. . 20
LITHUANIANS MAKE NEWS. 21

Lietuvos gen. konsulas Dr. Daužvardis — keletas jo veiklos momentų vaizduose. 22

VIRŠELIAI / COVERS

FRONT COVER / PIRMASIS VIRŠELIO PSL.

"Dieve, padėk man!" — Simo Kudirkos šauksmas po to, kai jis buvo amerikiečių išduotas rusams.
Prano Gasparonio skulptūra.
Daugiau apie S. Kudirką — 4 ir 5 puslapiuose.

"Oh, help me, God!" — the exclamation of Simas Kudirkaa after he was delivered to the Russians.
Sculpture, by Prana Gasparonis.
More about Simas Kudirka on pages 4 and 5.

BACK COVER/PASKUTINIS VIRŠELIO PSL.

Lietuvos konsului dr. Petrui Daužvardžiui, jo konsularinės tarnybos 30 metų sukakties proga inž. A. Rudis, Lithuanian Chamber of Commerce of Illinois pirm., įteikia garbės pažymėjimą.
Iš kairės: L. Šimutis, kons. Daužvardis, A. Rudis, sen. E. M. Dirksen, ir vysk. V. Brizgys.
Diplomatinėje tarnyboje dr P. Daužvardis išdirbo daugiau kaip 45 metus.
Daugiau — teksto 3-me, 22 ir 23 puslapiuose.

A. Rudis, president of the Lithuanian Chamber of Illinois presents an honorary token of achievement to P. Daužvardis, Consul of Lithuania celebrating his thirtieth anniversary (1955) in the Lithuanian consular service.
Left to right: L. Šimutis, consul P. Daužvardis, A. Rudis, senator E. M. Dirksen, and Bishop V. Brizgys.

The sad occasion of the Lithuanian consul general death was recently mentioned in the House of Representatives. Speaking on Oct. 12, 1971, Hon. Edward J. Derwinski, Ill. had this to say:
"Dr. Daužvardis never forgot his heritage and was extremely effective in serving the cause of Lithuanians throughout the world. During the Soviet seizure of Lithuania, which was one of the great tragedies of the World War II era, it was primarily because of Dr. Daužvardis' efforts and courageous actions that Lithuanians were not subjugated by the Soviets. To those who cherish freedom, he was well known because if his reaction to Soviet attacks, as well as his truly able and unyielding fight against all Soviet and Communist-front organizations. He was a constant defender of Lithuania in the Metropoltan press and on the speakers' platform, with many of his speeches being recorded in the Congressional Record..."

More — pages 3, 22 and 23.

Vasario 16-tos priėmimas 1966 metais. Iš kairės: Lietuvos gen. konsulas dr. P. Daužvardis su žmona Juzefina, Chicagos meras Richard Daley su žmona, vyskupas V. Brizgys, tuometinis "Draugo" vyr. redaktorius L. Šimutis.

Ši nuotrauka spausta LD 1966 m. kovo mėn. numeryje, minint konsulo Daužvardžio 70 m. amžiaus ir 40 metų diplomatinės veiklos sukaktį.

Daugiau vaizdų iš konsulo veiklos 22-3 psl.

Lithuanian Independence Day (February 16th, 1966) reception: l. to r.: Mrs. Daužvardis, Consul General Dr. P. Daužvardis, Mrs. Daley, Chicago's Mayor J. Daley, H. E. Bishop Brizgys, and L. Šimutis, editor of Lith. daily Draugas.

More on pages 22 and 23.

Vėlinių žiburiai

Vėlinių tradicija lietuviuose sena kaip ir pats lietuvis. Vėlinių ugnys ant kapų — gyvos, kaip ir gyvenimas gyvas. Nuo senų senovės lietuvis tikėjo vėlių gyvenimą, bet ne požemyje, kaip egiptiečiai, ne tamsybėse, kaip graikai, o savo tėvynės gamtoje, medžiuose, augmenyse. Taip gyvieji nuolat buvo kontakte su mirusiais. Mirusiųjų pasaulis, pilnas mistikos ir paslapčių, neišnyko nė naujaisiais laikais. Senovės lietuvis mirusįjį atsiminė, padėdamas ant slenksčio valgių ir gėrimų; krikščionis už mirusįjį meldžiasi, prašydamas jam Viešpaties gailestingumo. Lietuvoje ilgai maišėsi senieji pagoniškieji papročiai kartu su katalikiškomis apeigomis., išlikę iki moderniųjų dienų. Vėlinių dienos šventimo paprotys Nepriklausomybės metais išaugo į tautines apeigas, su gedulingomis pamaldomis, su kapų puošimu gėlmis ir su masiniu žvakių uždegimu tą graudųjį lapkričio vakarą.

Tas paprotys neišnyko, bet dar labiau išaugo rusų okupacijos metais, išvirsdamas į tautines demonstracijas (Atsiminkime vėlines Kaune po Vengrijos sukilimo, kai minia užgiedojo "Marija, Marija", ir įsikišusi milicija "demonstrantus" gaudė ir kišo į kalėjimą...)

Bendravimas su mirusiais, maldos už artimųjų vėles, pagarba žuvusiems patriotams pasidarė lyg ir savotiškas pasipriešinimas okupantui; kapuose — ant gyvenimo ir mirties slenksčio žmones traukė į būrį, su žvakelių šviesa įsižiebiant pasąmonėje kažkokiam gaivališkam gyvųjų ir mirusiųjų suokalbiui, žemės jėgom nesuardomai sąjungai kartu laikytis, kartu kentėti, kartu laimėti.

Dega, dega vėlinių rimties žiburiai gūdų lapkričio vakarą, ir visi renkamės į vieną paslaptingą didžiulį, iki istorijos ištakų nueinantį šventnamį-kapinyną susijungti maldoje ir priesaikoje su kunigaikščiais ir kovūnais, su sukilėliais ir savanoriais, su partizanais ir kankiniais su giminėmis ir gentimis ateinančių metų kovai, ateinančių dienų aukai.

SIMAS KUDIRKA TEISME: — Prašau

Lietuvai Nepriklausomybės!

jie (amerikiečiai) mane atstūmė. Pagal Teherano, Jaltos ir Potsdamo konferencijų nutarimus ištisos tautos atsidūrė vergijoje. Amerikiečių karinės administracijos akyse aš, kaip lietuvis, buvau teisėta nuosavybė Brežnevo, Stalino įpėdinio, ir turėjau būti jam grąžintas...

Po visos eilės gandų apie Simą Kudirką (kad jis gyvena naujame bute Klaipėdoje; kad jis nužudytas; etc) rugpiūčio pradžioje naujos žinios pasklido laisvajame pasaulyje, — šį kartą Anatole Shub, "The Washington Post" korespondento Paryžiuje rašinys apie Simo Kudirkos teismą (š. m.) gegužės 17-20 d. ..Rugpiūčio 7 d. A. Shub rašinį paskelbė "The Boston Globe", "The New York Times" (rugp. 8 d.), "The Los Angeles Times", ir daugelis kitų JAV laikraščių Kai kurie rašiniai buvo iliustruoti foto nuotraukomis. Radijas bei televizija taip pat skelbė naujai gautas žinias apie Kudirkos teismą ir nuosprendį. Mūsų "Eltos" žiniomis, Kudirkos teismas ir jo pareiškimai platų atgarsį rado ir Europos bei kitų kraštų spaudoje ir radijuose.

Pats paskučiausias, ir gal plačiausias reportažas paskelbtas vokiškame iliustruotame savaitraštyje "Stern", rugsėjo 12 d. Čia Klaus Liedke aprašo visą S. Kudirkos tragišką šuolį į laisvę, jo išdavimą sovietams, gale pridurdamas teismo aprašymą, patekusį į Vakarus, su garsiaisiais S. Kudirkos pareiškimais: nesirūpinu savo asmeniška laisve — bet savo tikrosios tėvynės Lietuvos; duokite Lietuvai Nepriklausomybę ir pn.

Anatole Shub savo reportažą pradeda istorija, kuri 1970 m. lapkričio 23 d. įvyko JAV pakrantėje, kai Simas Kudirka buvo išduotas sovietams ir po to, kai jo (tėvynės) "išdavimo" bylą svarstė Lietuvos respublikos aukščiausias teismas Vilniuje gegužės 17-20 dienomis.

Pagal užsienyje gautąjį dokumentą, teismui pirmininkavo Nisiūnas (gal būt, kad Misiūnas), prokuroras buvo Petrauskas. Gynėju buvo paskirtas Gavronskis, bet Kudirka nuo to gynėjo atsisakė.

Paklaustas, kodėl jis to gynėjo nenori,
Kudirka atsakė:

— Jeigu Gavronskis yra garbingas vyras ir gins mane pagal savo sąžinę, tai jam tatai vien tik bloga padarys. O jeigu jis yra negarbingas ir vaidins tik antrojo prokuroro vaidmenį, kaip dažnai būna politinėse bylose Lietuvoje, tai aš galvoju,kad mano byla nėra jau taip komplikuota, ir pakanka vieno prokuroro.

Paklaustas, ar jis laiko save kaltu,
Kudirka atsakė:

— Nelaikau savęs kaltu, kadangi neišdaviau savo tėvynės Lietuvos. Nelaikau Rusijos, šiandien vadinamos Sovietų Sąjunga, savo tėvyne.

Aiškindamas priežastis, kurios jį paskatino bandyti pabėgti į Vakarus, Kudirka kalbėjo daugiau kaip keturias valandas. Jis pasisakė, kad esąs užaugęs labai neturtingoje šeimoje ir esąs patyręs socialinės neteisybės. 1940 m., kai Raudonoji armija užėmė Lietuvą, Kudirka sakė, socialinė neteisybė padidėjo, nes prasidėjo tautinė neteisybė. Jis priminė, kad 1941 m. birželio mėn. buvo tremiami į Sibirą žmonės, kuriuos jis laikė didžiausiais Lietuvos patriotais, įskaitant daugumą pradžios mokyklos mokytojų, kuriuos sovietų propaganda pakrikštijo "buržujais". 1941 m. vokiečių okupacija pakeitė sovietinį valdymą. 1844 m., prieš sugrįžtant Raudonajai armijai, Kudirka sakė, pradėjo sklisti gandai, kad sovietinė santvarka pasikeitė. Tačiau tų pačių metų vasarą jis įsitikino, kad jeigu ji ir pasikeitė, tai tik į bloga. Jis vėl pamatė, kad į Sibirą tremiami nekalti žmonės. Taip pat vykdomai masiniai žudymai.

Daugumas jo draugų įsijungė į antikomunistinius partizanus; beveik visi jie žuvo. Jis neturėjo pakankamai drąsos pasekti jų pavyzdžiu, pasakė Kudirka teismui. Jis bandė tęsti studijas Vilniuje, baigdamas aštuntąją klasę, o tada nusprendė pasidaryti jūrininku.

— Mano senelis buvo jūrininkas, — pasakojo teismui Kudirka: — **ir mane patraukė tolimi kraštai. Norėjau pamatyti pasaulį. Be to, galvojau, kad jūroje užmiršiu savo tautos tragediją. Norėjau pabėgti iš tos klaikumos: nepraeidavo nė savaitė, kad įvairių Lietuvos miestų turgavietėse nebūtų krūvomis primesta sumaitotų Lietuvos partizanų lavonų. Norėjau pabėgti nuo bado, kuris tada viešpatavo kolchozuose, nuo visiško beteisiškumo... primenančio baudžiavą Lietuvoje prieš 100 metų.**

—Skandalinga, bet ir laivyne aš susidūriau su ta pačia neteisybe ir tautine diskriminacija. Spaudoje aš skaičiau apie didįjį lietuvišką laivyną, bet iš tikro nėra tokio lietuviško laivyno. Jis lietuviškas tik tiek, kiek yra lietuvių jūrininkų. Lietuviai vadovauja tiems laivams tik išimtinais atsitikimais; daugumas vadovų net nemoka lietuviškai. Vyriausioji to vadinamojo lietuviško laivyno vadovybė gyvena Maskvoje ir nepasitiki mumis, lietuviais. Leidimas plaukti į užsienius ir išeiti į krantą apskritai lietuviams neduodamas.

Vyriausias teisėjas tada paklausė Kudirką:
— Tu tvirtini, kad norėjai rasti laisvę JAV-se, kokios, tavo nuomone, nėra Sovietų Sąjungoje. Kaip tu paaiškinsi tai, kad jie tave atstūmė?

Kudirka atsakė:

— Eiliniai amerikiečiai mane priėmė labai gerai. Matydami, kad man šalta, jie davė man šiltą drabužį, kai tuo tarpu rusai jūrininkai sumušė mane iki sąmonės netekimo, ir jie sužalojo man kojos kelią, kai tą keletą mėnesių gulėjau kalėjime. Nelaikau didele tragedija, kad

Gegužės 19 d., apklausinėjant liudininkus, jūrininkai prisipažino, kad jie sumušė Kudirką.

Pirmininkas paklausė kitą liūdininką, kuris gerai pažinojo Kudirką, kodėl šis norėjo pabėgti iš Sovietų Sąjungos. Kai liudininkas atsakė, kad Kudirka buvo priverstas, pirmininkas tuojau nebeleido jam daugiau kalbėti.

Sovietskaja Litva (laivo) politinis komisaras paklausė Kudirką, ar jis būtų stengęsis gauti Jungtinėse Valstybėse politinį prieglobstį, jei būtų žinojęs, kad "tu negautum ten darbo, o jeigu gautum, tai tik valyti išeinamąsias vietas?"

Kudirka atsakė:

— Darbas nesvarbu. Nėra negarbingo darbo, ir jei aš būčiau valęs išeinamąsias vietas, tai daryčiau šitai švaria sąžine, ne taip, kaip jūs atliekate savo darbą. Jūsų partijos kortelė yra vien tik maisto kortelė.

Gegužės 19 d. prokuroras pasakė paskutinę savo kalbą, pareikšdamas nepasitenkinimą Kudirkos išdavimu. (Suprask: "Sovietų Sąjungos išdavimu". Mūsų pastaba. Red.) Jis pareikalavo nubausti 15 metų griežto režimo darbo stovyklos ir konfiskuoti visus jo asmeninius daiktus.

Gindamasis Kudirka kalbėjo pats, cituodamas Herceną, Marksą, Leniną, ir jis stengėsi išaiškinti skirtumą tarp socialistinės teorijos ir praktikos Lietuvoje. Kudirkos požiūriu, Lietuvoje nėra socializmo, tėra tik beveik neaptariamos rūšies socializmo parodija...

— Tarptautinės teisės požiūriu, — kalbėjo Kudirka, — **aš nesu nusikaltėlis. Mano apsisprendimas išeiti užsienin neprieštarauja Jungtinių Tautų Žmogaus Teisių deklaracijai ir net sovietinei konstitucijai. Dėl to laikau save visiškai nekaltu. Tačiau labai gerai žinau, kad saugumo organai jau yra nusprendę mano likimą.**

Kudirka (toliau) papasakojo, kaip tardymo skyriaus direktorius vyresnysis leitenantas Urbonas, KGB majoras generolas Petkevičius ir daugelis kitų slaptosios policijos pareigonių, kurių kai kurie tam reikalui buvo atvažiavę iš Maskvos, bandė jį perauklėti, kol jis buvo kalėjime.

Jie siūlė jam pasmerkti "buržuazinį nacionalizmą" Lietuvoje ir užsienyje, kas, kaip jie sakė, ideologiškai jį paruošė išdavimui, darydami užuominas, kad tuo būdu jis galėtų susilaukti lengvesnės bausmės. Bet Kudirka pareiškė, kad jis atsisakęs savo paties laisvės dėl tikrosios savo tėvynės Lietuvos. Šeši mėnesiai kalėjimo vienutėje jam davė pakankamai laiko giliai apmąstyti.

Kudirka tęsė:

— Atsimenu, kai studijavau Vilniuje, ten vietoj dviejų kalėjimų, kurie buvo vokiečių metais, sovietinio valdymo laiku buvo septyni, ir ten buvo apie 20.000 kalinių. Jie buvo perpildyti iki 1955 m. Dar 1950 m. lietuviai bangomis su savo vaikais keliavo į koncentracijos stovyklas... Stalino mirtis išgelbėjo mano tautą nuo fizinio išnaikinimo. Tačiau politikos esmė išliko ta pati.

— Dabar mums yra skirta mirti daug lėtesne mirtimi — asimiliuotis. Bet mes nenorime mirti. Dešimtį metų mūsų broliai miškuose kovojo, tikėdamiesi, kad mūsų kova Vakaruose žinoma ir remiama, nors bent morališkai. Tikėjo ir tie, kurie mirė mūšiuose ar koncentracijos stovyklose (Net valstybės saugumo pareigonys pripažįsta, kad žuvo 50.000 lietuvių partizanų).

— Atlanto charta, kuri žadėjo pavergtosioms tautoms laisvę, buvo tuščias pažadas, mano tautai kaštavęs 50.000 žuvusiais ir 400.000 ištremtaisiais, iš kurių 150.000 susirado kapus Sibiro žemėje... Patys drąsiausi ir ryžtingiausi Lietuvos patriotai buvo fiziškai išnaikinti.

— Bet užaugo nauja karta, kuri pasiryžusi eiti savo tėvų keliu. Kai aš atsisakiau išpildyti valstybės saugumo organų norus, jie grasino man mirties bausme. Tikiu, kad tas jų pažadas bus įvykdytas. Aš esu nuoširdus katalikas. Dėlto, jeigu Aukščiausias Teismas pasmerks mane mirti, prašau pakviesti kunigą, kad suteiktų man paskutinį Katalikų Bažnyčios patarnavimą.

Tuo metu pirmininkas pertraukė Kudirka ir pasakė:

— Nesuprantu, ką tu čia kalbi.

Kudirka:

— Prašau Aukščiausiąjį Teismą nepersekioti mano motinos, mano žmonos ir mano vaikų. Prašau neskriausti jų.

Pirmininkas:

— Tu pats savo elgesiu užtrauki šeimai sunkumus.

Kudirka:

— Ne aš, bet tamsta. Tikėjausi iš Amerikos daugiau padėti savo šeimai, negu iš to vergiško atlyginimo, kurį gaunu. Be to, tikėjausi ir juos išsivežti į užsienį.

Pirmininkas perskaitė iš laikraščio: "J.A.V. sudarytas komitetas remti Kudirkos šeimai". Iš kito: "JAV pasiryžusios padėti Kudirkos šeimai, nors daug amerikiečių šeimų, kurių duondaviai žuvo Vietname, yra palikti likimo valiai."

Kudirka:

— Matyt, tas komitetas yra tų rankose, kurie yra taikos pusėje.

Gegužės 20 d., prieš paskelbiant sprendimą, **Kudirka** pareiškė:

— Nebeturiu daugiau nieko pridėti prie to, ką jau esu pasakęs, vien tiktai dar vieną norą, tiksliau sakant, prašymą Aukščiausiajam Teismui ir Sovietų Sąjungos vyriausybei: PRAŠAU, KAD JŪS DUOTUMĖT MANO TĖVYNEI LIETUVAI NEPRIKLAUSOMYBĘ.

Pirmininkas:

— Kaip tu įsivaizduoji nepriklausomą Lietuvą?

Kudirka:

— Nepriklausoma Lietuva, mano nuomone, turi savo suvereninę vyriausybę ir nėra okupuota jokios (svetimos) **armijos. Vyriausybė turi tautinę administraciją, savo teisinę santvarką ir laisvą demokratinę rinkimų sistemą.**

— Kitų kraštų įstatymai nėra tai vyriausybei privalomi, kaip dabar čia Rusijos įstatymai. Nepriklausomoje Lietuvoje nedominuotų rusų kalba, kaip dabar yra. Norėčiau, kad Lietuvoje nebebūtų daugiau tokių bylų, kaip dabar manoji.

Pirmininkas:

— Gal tu sakysi, kad šitas teismas yra nedemokratiškas ir neteisėtas?

Kudirka:

— Žinoma, kadangi jis vyksta už rūpestingai uždangstytų angų ir uždarų dūrų, rusams kareiviams stovint sargyboje. Demokratiniame teisme būtų leidžiama dalyvauti visiems, kas tik norėtų.

— Jeigu aš išdaviau savo tėvynę, tai kodėi jūs bijote žmonėms parodyti išdaviką? Leiskite patiems žmonėms teisti mane. Deja, teismo salė yra tuščia. Be mano žmonos ir kelių čekistų, nieko daugiau nematau. Yra keletas sargybinių, bet jie nesupranta lietuviškai ir nežino, dėl ko mes čia ginčijamės.

Po trumpo pasitarimo, pirmininkas paskelbė sprendimą:

"Dešimt metų griežto režimo darbo stovyklos ir konfiskuoti asmeninę nuosavybę."

Išgirdęs sprendimą, Kudirka nepajėgė nuslėpti savo pasitenkinimo. Jis buvo galvojęs, kad bus sušaudytas.

Tuojau po teismo valstybės saugumo tarnautojai paėmė iš jo buto "Kauno" baldų komplektą, kilimą ir radijo aparatą, visko apie už 700 rublių vertės.

Kudirkos bylą aprašiusieji savo pranešimą baigia tokiu prierašu: "Kudirka iki šios dienos nežino, kad jis gyveno grėsmėje patekti į psichiatrinę ligoninę. Tačiau jo giminės ir pažįstami atsisakė paklausyti čekistų grasinimų ir pasirašyti pareiškimą, kad jis yra psichiškai nenormalus.

"Vilniaus miesto gydytojai, vadovaujami vyriausio psichiatro Gutmano, taip pat atsispyrė čekistų spaudimui. Jie paskelbė, kad Kudirka visiškai sveikas."

Sovietinių politinių kalinių patyrimas rodo, kad ilgas laikas psichiatrinėje ligoninėje yra žymiai baisesnis negu priverčiamojo darbo stovykla ar kalėjimas.

Dėl žmogaus teisių Sovietuose

Sovietų mokslininkas teisina Kudirką

Andriejus D. Zacharovas, Sovietų Sąjungos akademikas ir Žmogaus teisių Komiteto narys, pastaruoju metu ne kartą pasisakė prieš laisvės suvaržymą Sovietijoje. Tai mokslininkas, laikomas sovietų vandenilo bombos "tėvu", asmenybe, su kuriuo skaitosi pasaulis, ir, aišku, turėtų skaitytis ir patys sovietai.

Š. m. rugsėjo mėn. A. D. Zacharovas kreipėsi į Sovietų Sąjungos Aukščiausiąją Tarybą, pateikdamas atvirą raštą, kuriame jis iškėlė reikalą leisti sovietų piliečiams, jei jie pageidauja, emigruoti į kitus kraštus. Rašte paliečiamas ir **Simo Kudirkos atvejis ir aplamai lietuviai.**

Čia paduodamas, kiek sutrumpintas to kreipimosi turinys.

Tragiški konfliktai sovietų piliečių tarpe

Zacharovas pirmiausia nurodo į Sovietų piliečių tragiškuosius konfliktus atvejais, kai jie pareiškia norą emigruoti ir įsikurti kitame krašte. Tuos konfliktus nušviečia per pastaruosius mėnesius Sovietuose buvusios teismų bylos ir ne tik jos, bet ir emigravimo klausimo teisinės bei politinės pusės.

Jis teigia, kad Sovietų piliečiai, ne tik žydai, bet ir atstovai kitų tautybių, kaip rusai, ukrainiečiai, vokiečiai, armėnai, lietuviai, latviai, estai, turkai ir kiti, siekę palikti kraštą asmeniniais, etniniais ar kitais sumetimais, ištisus metus laukia atsakymo į jų prašymus ir dėl to jų gyvenimas paverčiamas kančia.

Nusivylę pažeidžia įstatymą

Autorius kalba ir apie kitą šio klausimo pusę. Esą, tenka susirūpinti tais Sovietų piliečiais, kurie netekę vilties įstatymų ribose pasiekti savo tikslo (gauti leidimą išvykti), pasiryžę kuriuo nors būdu pažeisti įstatymą. Daugelis tų piliečių nubausta sunkiomis kalėjimo bausmėmis ar jie pateko į griežto režimo psichiatrines ligonines, pvz., Dniepropetrovske ir kitur. Tų piliečių žygiai daugumoje atvejų teismų buvo laikomi tėvynės išdavimu ir dė to tie piliečiai buvo sunkiai nubausti. Čia autorius priminė 1970 m. gruodžio mėn. Leningrade įvykusią žydų, kaltinamų noru lėktuvu pasitraukti į užsienį, bylą. Esą, pasaulis buvo nustebintas paskelbtais nuosprendžiais.

Vienintelė Simo Kudirkos kaltė

1971 m. gegužės mėn., toliau nurodo Zacharovas, lietuvis Simas Kudirka Vilniaus teismo buvo nuteistas 10 metų sunkiųjų darbų bausme, gi jo vienintelė kaltė buvo noras pasilikti užsieny. Jam pavyko nušokti į amerikiečių laivą, tačiau jis buvo sugrąžintas ir nubaustas už tėvynės išdavimą.

Zacharovas, nurodęs, kad Sovietų piliečiai, bandą apleisti kraštą, dažnai virsta antros klasės piliečiais, nes dėl Sovietuose esamų tradicijų, prietarų ar konformizmo, jie negali pasinaudoti kai kuriomis teisėmis; toliau jis pabrėžia, kad tenka šiuo klausimu ieškoti žmogiškų bei teisingų sprendimų.

Emigravimo teisė — dvasinės laisvės sąlyga

Tie sprendimai, pasak Zacharovo, būtų ypa-

Nukelta į 6 psl.

Spaudoj ir gyvenime

LIETUVOS KARIUOMENĖS ŠVENTĖS MINĖJIMAS JUNGIAMAS SU KUDIRKOS LAISVĖS SIEKIO METINĖMIS

— ALT centro valdyba išsiuntinėjo visiems ALT skyriams, bendradarbiaujančioms organizacijoms bei Lietuvių Bendruomenės vadovybėms informaciją, kad šiais metais Lietuvos kariuomenės šventės minėjimą rengia LVS Ramovė, susitarusi su Amerikos Lietuvių Taryba, ir šis minėjimas jungiamas su Simo Kudirkos tragiško pabėgimo metinėmis.

Atsišaukime prašyta, kad ALT skyriai ir organizacijos sueitų į kontaktą ir bendromis jėgomis, pagal galimybę, tą ypatingą minėjimą pravestų tinkamai ir pavyzdingai.

Lietuvos kariuomenės šventė minima lapkričio gale. **ALT centro valdyba**

DĖL ŽMOGAUS TEISIŲ SOVIETUOSE

Atkelta iš 5 puslapio

tingai svarbūs ne tik Sovietų Sąjungos tolimesnio demokratinimo vyksmui, bet ir siekiant kraštą galutinai išgelbėti iš tarptautinio atsiskyrimo, norint keistis gyventojais bei dėjomis ir, pagaliau, siekiant žmogaus teisių gynybos.

Ta emigravimo teisė, kuria iš tikrųjų tegali pasinaudoti tik mažas gyventojų skaičius, tai esminė dvasinės laisvės sąlyga... Zacharovas teigia, kad laisvas kraštas negali būti panašus į narvą, net jei jis būtų paauksuotas bei aprūpinamas materialinėmis vertybėmis.

Prašo pakeisti įstatymus, paskelbti amnestiją

Zacharovas savo rašte A. Tarybai prašo: "Gerbiamieji Aukščiosios Tarybos nariai, aš kreipiuosi į Jus ir į kiekvieną, kuris trokšta, kad šio krašto piliečiai iš tikrųjų būtų laisvi, visomis galimomis premonėmis prisidėti šiuos klausimus sprendžiant..." Toliau Zacharovas rašo:

— esminis dalykas, tai priimti įstatymus, kuriais emigravimo klausimas būtų išspręstas demokratinėje dvasioje, būtent, kad kiekvienas, norįs išvykti iš krašto, galėtų tai vykdyti ir, jei jis pakeičia savo nuomonę, kad galėtų be trukdymų sugrįžti. Tai atitiktų visuotinai pripažintoms žmogaus teisėms;

— esminis dalykas yra ir reikalas pakeisti baudžiamojo kodekso skyrių apie valstybės išdavimą, kad ateityje jis nebūtų panaudojamas tiek plačiai, kaip yra liudiję neseniai įvykusių bylų nusprendžiai;

— taip pat esmenis dalykas suteikti amnestiją visiems piliečiams, kurie buvo nubausti jiems siekus išvykti iš krašto ir paleisti tuos, kurie dėl tos pat priežasties prievartos būdu yra atsidūrę specialiose psichiatrinėse ligoninėse.

A. D. Zacharovo kreipimosi į Aukščiausiąją Tarybą Maskvoje tekstas buvo paskelbtas š. m. spalio 7 d. "New York Times" dienrašty. (E.)

DOKUMENTINIŲ FILMŲ FINANSAVIMO REIKALU

Prieš keletą metų pradėtas T. A. Kezio, SJ dokumentinių filmų darbas varomas sėkmingai: pusė užsimotos serijos "Dvylika" jau įpusėta. Filmas Chicagoje, Los Angelėse ir kt. parodytas visuomenei. Tik pamačius galima įsitikinti, koks svarbus kultūrinis baras tuo pradėtas ir kaip neatidėliotinai jis reikia tęsti ne tik iki 12-kos užbaigimo, bet dukart, triskart kita tiek, ir iki tol, kol bus įmanoma fiksuoti mūsų kultūros — meno, literatūros, muzikos — visuomenės, politikos veteranus ir nusipelniusius žmones, nes metai po metų jie išeina negrįžtamai.

Pirmoje dvylikos pusėje yra: A. Galdikas, M. Krupavičius, M. Vaitkus, L. Šimutis, J. Žilevičius, V. Sidzikauskas. Filmas spalvotas, garsinis. Jis susuktas originaliai, netrafaretiškai, su menininko nuojauta. Dviejų iš jų nebėra gyvųjų tarpe, bet jų paveikslai filme jau nebeišnyks kaip atsitiko su Bačiūnu, Daužvardžiu, kurie pradėti filmuoti, bet nebaigti. Kodėl nebaigti. Didele dalimi dėl to, kad filmuotojui trūko lėšų tam tetas, susidaręs Chicagoje ar Los Angelėse, negalės surinkti tiek, kad darbas galėtų būti varomas galės surinkti tiek, darbas galėtų būti varomas be pertraukos. Laikas bėga, nusivesdamas su savimi nusipelniusius lietuvybei žmones, kuriuos norės pamatyti ateinančios kartos ir negalės. Ir kaltins mus, kad gyvenome foto technikos amžiuje, o elgėmės, lyg gyventume akmens gadynėj. Nepasinaudoti pasiektomis technikos galimybėmis ir po savęs palikti tuščią vietą būtų tikras nusikaltimas. Šiuo atveju tat ir krypsta mūsų akys į Lietuvių Fondą su prašymu: paremkite šį reikšmingą lietuvybės darbą. Anksčiau L. F. yra parėmęs ne vieną regionalinės, mažesnės reikšmės darbelį, kuris lengvai galėtų būti finansuotas vietinių bendruomenių. Ateityje reiktų nuo to atsisakyti, atsižvelgiant į darbų mastą ir visuotinumą. Vienas iš tokių darbų yra dokumentinių filmų gaminimas — tai viena lituanistinio lobyno dalis, kuri negali laukti sudėjusi rankų, nes čia reikia lenktyniauti su mirtimi.

LIETUVOS LITERATŪROJE — GRAFOMANŲ ANTPLŪDIS

Gana ditirambų! Rašytojams reikia partinio rimbo! — Taip maždaug skamba okupuotos Lietuvos "respublikos Rašytojų sąjungos pirminės partinės organizacijos atviro susirinkimo" ()"kabutėse" — autentiška citata),, įvykusio 1971 m. rugs. 13 d. Vilniuje, rezoliucija.

Ta proga pažiūrėkime, kuo nusiskundžiama, kokios bėdos spaudžia šios "socialistinės šalies literatūrą", kuri tokia nuoelnipinga ir nuolat žengia neriboto "suklestėjimo keliu", kaip skelbia jos propagandistai.

Čia yra keletas ištraukų iš Rašytojų sąjungos sekretoriaus Juozo Macevičiaus straipsnio, kuris "parengtas pagal medžiagą pranešimui LTSR Rašytojų sąjungos pirminės partinės organizacijos susirinkimui", atspaustas savaitraštyje "Literatūra ir menas", 1971 m. rugsėjo 18 d., nr. 38.

Proza — siaura, impotentiška...

"Deja, pastaruoju metu pasirodė vienas kitas kūrinys, kur to ar kito autoriaus dėmesys apsiribojo vien tik savo pasirinkto herojaus subjektyvaus dvasinio sudėtingumo ir prieštaravimų analize, peraugusia į siaurą psichologiškumą, atplėšiantį herojų nuo svarbių visuomenės gyvenimo problemų. *) Toks herojus paprastai paskendęs ne visada pagrįstose kontempliacijose, kurios turėtų tariamai įtikinti asmenybės turtingumu ir sudėtingumu, pasirodo esąs bekraujis, siauras ir impotentiškas. Daugeliu atvejų tai herojus, atėjęs į puslapius ne iš gyvenimo, o iš knygų. Paprastai toks kūrinys nesusilaukia platesnio ir gilesnio susidomėjimo, sukeldamas gal tik vienadienę sensaciją literatūros snobų tarpe."

Poezija — labiausia deficitinis žanras

"Iš tikrųjų, turi būt, daugeliui pasirodys keista, bet kai kuriuose spaudos leidiniuose **poezija šiuo metu labiausiai deficitinė medžiaga"** (Pabraukta cituojant. J. S.).

"Gal iš tiesų atėjo laikas giliau ir plačiau panagrinėti poezijos problemas? Ar nereikėtų truputį santūriau ir rimčiau vertinti tiek visą mūsų poeziją, tiek atskiras poezijos knygas? Šiuo metu jau įpratome skaityti recenzijas ir pasisakymus, kuriuose mirgėte mirga tokie ditirambai, kaip "intensyvios minties poezija", "lyrinio tembro grožis", "spalvinga poezijos paletė" ir t. t. ir t. t. Iš tikrųjų, kažkokia idilija, o ne kūrybinis procesas — sunkus, su pakilimais ir nuopuoliais, su džiugesiu ir kartėliu. Ši idilija taip jau visus apkerėjo, kad **padidėjo net ir antplūdis grafomanų,** rašančių pagal principą 'eiliuoti gali kiekvienas'. Mūsų nuomone, visos kūrybinės sekcijos turėtų rūpestingiau ir kritiškiau pasižiūrėti į savo ūkį, daugiau remtis objektyviais kriterijais, mažiau pasitikėti vieno ar kito netgi ir labai gerbiamo poezijos meistro (! — J. S.) ar žinomo kritiko skoniu."

Kritika — ditirambų giedojimas...

"...mūsų literatūros kritikai taip pat susiduria su daugeliu sunkumų, kuriuos galima pašalinti tik bendromis visų pastangomis, ugdant savitarpio pasitikėjimo ir pagarbos atmosferą. Ne paslaptis, kad yra susidariusios tam tikros nepakantumo kritikai nuotaikos. **Yra rašytojų, kurie mano, jog kritikos pareiga apsiriboja tik smilkalų rūkymu ir ditirambų giedojimu (tiesa, kai kuriuos prie to pripratino patys kritikai, ilgą laiką kalbėdami apie jų kūrybą tik aukščiausiu laipsniu). Pasirodo, kad tai užkrečiamos nuotaikos. To paties pradėjo reikalauti ir kūrybinis jaunimas. Prieita ligi to, kad jauni literatai už vieną kitą kritinę pastabą skundžia kritikus aukščiausioms valdžios instancijoms.** Negirdėta, neregėta."

Kas toliau daryti? Kaip iš tos balos išbristi? Dabartinis sąjungos pirmininkas kalbėjo gudriau — jis žino, kad senų krienų nebepataisysi, nes jie turi stiprų užnugarį; reikia pradėti nuo jaunų. Jis priminė reikalavimus stojantiems į sąjungą: **"daugiau dėmesio turėsime kreipti ne į jaunųjų rašytojų kūrybinį balansą, bet ir į jų visuomeninį aktyvumą..."**

Straipsnio, o po to vykusių diskusijų mintis komentuodamas, Domas Šniukas, vienas iš "Tiesos" redakcijos, tą pačią, rugsėjo 18 d., savo rašinį užvardina "Kviečia ryškios gairės". Kas tos "ryškios gairės", daug aiškinti nereikia — tai šlovingoji komunistų partija.

Kokių kūrybos vaisių susilauks lietuviškoji literatūra, kai jaunieji (ir ne tik jaunieji) bus partijos dar labiau pažaboti, nesunku spėti, nes po II-sios okupacijos ilgus metus literatūra merdėjo, pirma po Stalino geležine letena, paskui po Chruščiovo batu. Kiek pasidžiaugus šiokiu tokiu "atodrėkiu", štai ir vėl partiniais "ukazais" imama ji tramdyti, troškinti ir gniaužti. Nes partija, kaip iš ankstesnių citatų matėme, rūpi ne kūrybinis potencialas, bet "vykdymas partijos ir liaudies priesakų". Kad nuo tokios grafomanijos, anksčiau proteguotos, pačius vemt vertė, šiandieniniai literatūros politrukai, deja, nebeatsimena. (J. S-nas)

*) Tas pats autorius kitoje straipsnio vietoje sako, kad "pagrindinis žmogaus vertės kriterijus yra **ne subjektyvus dvasinis sudėtingumas** ir prieštaringas vidinis gyvenimas, **o asmenybės aktyvumas visuomenės raidoje"** (Pabraukta cituojant. J. S.)

"LIETUVIŲ DIENA" BARDI MIESTE, ITALIJOJE

Didelio lietuvių draugo kardinolo Samorė gimtajame mieste Bardi, provincijoje, rugsėjo 12 d. įvyko įspūdingos iškilmės, kurios ilgai paliks gyvos Italijos lietuvių širdyse.

Jo Eminencijos A. Samorės ir Lietuvių Sielovados Italijoje direktoriaus rūpesčiu buvo iškilmingai įšventinti į subdijakonus du Popiežiškosios Lietuvių Šv. Kazimiero Kolegijos auklėtiniai: inž. Antanas Trimakas (mirusio Vliko pirm. A. Trimako sūnus), ir Norbertas Vogt, ir atšvęstas vysk. A. Deksnio 40 metų kunigystės jubiliejus. Į Bardi susirinko apie 40 lietuvių atstovų iš šiaurinės Italijos ir Romos, kuriuos labai svetingai priėmė ir nuoširdžiai globojo vietos gyventojai.

Iškilmės prasidėjo 10 val. miesto XIII šimtmečių pilį lietuvių kultūros centrui, tikslu išsaugoti lietuvių, išblaškytų pasaulyje, dvasinį ir tautinį palikimą: archyvus, meno kūrinius, bibliotekas ir t.t.

Į burmistro sveikinimo kalbą atsakė Lietuvos Atstovas prie šv. Sosto dr. Stasys Lozoraitis, Jr., išreikšdamas lietuvių dėkngumą Bardi miesto savivaldybei bei gyventojams už nepaprastą prielankumą Lietuvai ir lietuviams.

Po oficialios dalies burmistras, lydimas miesto patarėjų, atstovaujančių visom partijoms, net ir komunistų, aprodė savivaldybės įstaigas ir esančius turtus.

Vėliau didingoje parapijos bažnyčioje kard. Samorė atlaikė pamaldas, koncelebruojant kartu vysk. A. Deksniui, protonotarui L. Tulabai, prelatams Mincevičiui, Dobrovolskiui ir kitiems 8 lietuviams kunigams, buv. Bardi klebonui prel. Marchesi (kuris šventė 50 metų kunigystės jubiliejų) ir naujajam klebonui Enrico Perazzi. Prie naujo meniško altoriaus (kurį prieš savaitę pakonsekravo Guatemalos kardinolas Mario Casariego), buvo įšventinti minėti Šv. Kazimiero Kolegijos auklėtiniai. Didžiulė minia su giliu susijaudinimu sekė prasmingas ceremonijas ir išklausė kard. Samorės jautraus pamokslo.

Iškilmingi pietūs vyko Jaunimo Centro "Lietuvos salėje", išpuoštoje Lietuvos istorijos freskom, žemėlapiais, lietuviškais baldais. Sveikinimo žodį vysk. Deksniui ir įšventintiems subdiakonams tarė J. E. Samorė, įteikdamas vyskupui sidabro lėkštę su Lietuvos Vyčiu, o jauniems subdiakonams kitas dovanas.

Vaišių metu grojo Bardi berniukų dūdų orkestras, diriguojamas maestro Carlo Fulgoni, o padainavo vaikų darželio mergyčių choras.

Iškilmės baigtos kardinolo Cusringo salėj, kur vietos studentų orkestras atliko tautinės ir modernios muzikos programą. Dalyvavo daug miesto gyventojų.

Prieš išsiskirstydami lietuviai, lydimi vietos gyventojų, aplankė garsiąją miesto pilį, kuri viduramžiais buvo Bardi kunigaikštijos centras.

Kas žino, gal sekančios iškilmės bus istoriškąją pilį paverčiant lietuvių kultūros pilimi? (K. P.)

Garsioji Bardi pilis, statyta VIII - XIII šimtmečiais; dabar norima panaudoti lietuvių kultūros reikalams — archyvui, bibliotekai ir pn.

Bardi, Italy, is becoming a "Lithuania Minor", says its mayor, as numerous guests — Lithuanian dignitaries and Lithuanians flock there to attend ceremonies honoring H. E. Cardinal Samorē of this city and receive honors from natives, too: ordainments, honorary citizenships, consecrations...

The old castle is to become a Lithuanian institution.

Klierikai Vogt ir Trimakas Šv. Kazimiero kolegijos studentai, daro priesaiką Bažnyčiai, iš kard. Samorės gaudami subdijakono šventimus.

Rotušėje, papuoštoje Lietuvos ir Italijos vėliavomis. Burmistras Dr. Leporati, sveikindamas atvykusius lietuvius, pabrėžė, kad Bardi yra tapęs savotiška "Mažąja Lietuva". Tai liudija prie įvažiavimo į miestą lietuviškas kryžius, didingos freskos iš Lietuvos istorijos Jaunimo Centre, nepaprasto gražumo "Lietuvos salė", tapusi aukštos kultūros įvykių centru... Gi "Aušros Vartų" koplyčia sutraukia žmones net iš labai toli dvasiniam susikaupimui.. Miesto savivaldybė daro žygių, kad Bardi taptų lietuvių dvasiniu ir kultūriniu centru ne tik Italijoje, bet ir už jos ribų. Tuo tikslu ji nutarė pavadinti vieną iš pagrindinių miesto gatvių "Lietuvos alėja". ir studijuoja kartu su kard. Samorė ir prel. Mincevičium (kuris yra pakeltas į Bardi garbės piliečius), kaip būtų galima panaudoti milžinišką VIII-

Italijos lietuvių grupė priėmime pas Bardi miesto burmistrą (3-čias iš dešinės; toliau: kard. Samorė, vysk. Deksnys, S. Lozoraitis).

GEORGES MATORĖ

Įžangos epizodas iš romano

Sapnų narvas

SUMANYMAS ŠIAULIŲ KALĖJIME

Viens, du, trys, keturi, penki. Penki žingsniai. Su sąlyga, kad trupučiuką nusuktum. Reikia saugotis nesuduoti į metalines duris (sargybinis vakar man pasakė, kad tai uždrausta) ir nestumdyti *paraškės*. Kelinta galėtų būti valanda? Be abejonės, gal ketvirta, nes jau silpnėja šviesa, įeinanti prie lubų per plyšį, išpintą vielom. Kažkas manyje sako, kad sninga. Galėčiau įsitikinti, pašokdamas į aukštį. Bet tatai irgi uždrausta. Prie viso to, ir kam? Tyla čia labai ypatingos rūšies. Kažkokia vatinė. Ne, fetrinė. Tartum bejausmė skausmui. Pasigirsta cinktelėjimas: tai sargybinis stebi mane kelias sekundes per vilkelį ir nueina tolyn.

Ant kalkėm nubaltintų sienų formuojasi ištisas pasaulis, geografinis ir vaikiškas. Iš sudrėkusių plėmų skleidžiasi tarsi pamėlęs Indonezijos salynas, perkirstas mėnulio delčios ir vyriško lyties organo, giliai įrėžto metaliniu instrumentu. Ir graffiti — užrašai ant sienų. Ne kad į juos žiūrėtum, bet kad pergyventum. Prieš rusų atėjimą suimtieji turėdavo pieštukų ir be abejo laisvai rašinėdavo ant sienų. Prie pat lubų (kurias ji pasiekė pasistiebusi ant taburetės, dabar uždraustos laikyti vienukėje) viena prostitutė, vardu Marytė, gana netaisyklingu ritmu buvo įrašiusi savo poeziją:

Užteks toj skylėj slapukauti
Jau laikas meilės paragauti
Rytoj faraonas gali vėl sugauti...

O žemiau įbrėžti magiški delnai, lyg Lescaux urvuose priešistorinių laikų piešiniai. Čia nuteistasis netaisyklinga rašyba įžeidinėja savo teisėjus: "Smyrdaliai, jie man prikyrpo penkis metus, bet..." Sakinio pabaiga nusitrynusi, ir aš baisiai stengiuosi atspėti, tartum ji man atidengtų gyvybinę paslaptį. Prie pat apačios kiti parašai ir datos: Vytautas Šimkus 1935, J. Gedgaudas 1937... Viena pavardė dingsta po rusvom dėmėm, panašiom į kraujo, o kita dailiai išpieštom raidėm — tai moters, priklausiusios nelegaliai Lietuvos komunistų partijai.

Jei turėčiau pieštuką, aš taip pat rašyčiau ar pieščiau and sienos. Nesvarbu ką: eilėraštį, strėlių pervertą širdį, žuvį su pelėkais. Pieštuko neturėdamas, tik nagu truputį raižau abstrakčius piešinius, kurių negalima nė išmatyti. Tai mano būdas prisijungti prie kadaise čia buvojusių įnamių. Jaučiuosi solidarus tiem kišenvagiam, tiem kovotojam, anom gatvės merginom. Kaip aš, taip ir jie, be abejo, nebuvo kilę iš "gerų namų". Geri namai! Kaip ir aš, jie yra buvę alkani; kaip ir aš dabar, tupintis ant šio čiužinio, jie galvodavo apie šypsenas, apie puoduką saldžios kavos, apie pasivaikščiojimą saulėleidyje...

Daugiau nebekosau. Buvau gavęs bronchitą nešildomoje kameroje, kur praleidau tris pirmąsias arešto dienas. Ten nebuvo čiužinio, ir aš turėjau gulėti ant cementinių grindų, susisupęs į apsiaustą. O čia mažytis radiatoriukas, dažytas keistai violetine spalva, prišildo gretimą kamerą. Justi skystoka drėgmė. Oras nedažnai atsinaujina, ir paraškė skleidžia savo aiškų kvapą. Nepasakytum, perdaug nemalonų — tokį, kokį kvėpuojam anglių sandėliukyje. Čia man net sargybinis, kai išeinamojoje vietoje valiau paraškę, įpylė kibiran keletą lašų chloro: "Gerai iššveisk, kitaip dvoks! Na, bet kad tu ir stuobris! Tur būt, inteligentas!.." Jis tat pasakė be pagiežos, labai ryškiu žemaitišku akcentu — kokio nors sodiečio iš Telšių apskrities.

Laikas teka. Aš stengiuosi prisiminti vienos Beethoveno sonatos adagio. Ten yra keli taktai, kurių niekaip nebegaliu susigrąžinti atmintin. Tada bloškiu šalin ir imu deklamuoti eilėraščius. Mano atmintis gera ir repertuaras platus, bet yra ir skylių... Tokios pastangos man duoda užsiėmimą, jas praktikuoju pastoviai, ypač vakare. Juk negalima visą laiką mąstyti tik apie laisvę.

Staiga pajuntu, kad lauke smarkiai šąla. Dabar jau lakpričio dvidešimtoji, aš tai žinau dėka įbrėžimų, kuriuos šiaip ar taip atlieku šaukšto kotu toje sienos dalyje, kur nėra užrašų. Kiekvieną rytą "po kavos", vadinasi, apie šeštą valandą įbrėžiu mažą kryželį, o kiekvieną sekmadienį dar apvedu apskritimu. Dvidešimt vienas kryžiukas. Tai jau lygiai trys savaitės, kai aš čia esu, niekam nežinant.

Galėtų būti šešta valanda vakaro. Šiuo metu Onutė turėtų išeiti iš Milšteino kavinės (vienintelės padoresnės kavinės Šiauliuose), kur aš ją dažnai sutikdavau. Ji turi grįžti į namus, kur jos laukia vyras ir kurio ji nekenčia. Sunku žinoti, kodėl. Onutės jausmai yra sudėtingi. Prancūzas, nepažįstantis slavų pasaulio, apie ją pasakytų, kad tai rusų romano personažas, Dostojevskio herojė. Tačiau į tokius knyginius aptarimus derėtų žiūrėti itin atsargiai: balzakiškas, nietschiškas, homeriškas... Geriau sakykim, Onutė yra romantiška (štai ir aš pats tuoj įpuolu į literatūrinius aptarimus). Kaip ir jos rusė motina, Onutė yra ciklotimiška: entuziazmo polėkius joje staiga seka depresijos periodai. Ar džiūgaujanti ar prislėgta, jos reakcijos visada pasireiškia truputį teatrališkai. Kai prieš kelias savaites gana atsargiai jai pasisakiau, jog netrukus ketinu vesti, ji nusišypsojo ir, nekreipdama dėmesio į kitus kavinės svečius, pabučiavo mano ranką. Aną vasarą, vakare, vaikščiodami kartą atsidūrėm tuščioje ir tamsioje gatvelėje ir bučiavomės iki pamišimo, atsirėmę į mūrinę sieną prie... kalėjimo — to paties kalėjimo, kur dabar esu uždarytas.

Girdžiu triukšmą. Smūgiai. Kiekvieną kartą trankydamas siauro koridoriaus sienas, vežimėlis ant dviejų ratų velka didžiulį katilą sriubos. Sargybinis praveria duris, kliūsteli skysčio samtį į metalinę lėkštę, kurią jam pakišu, ir vėl skubiai užrakina. Neištardamas nė vieno žodžio. Sriuba, kiekvieną kartą ta pati, dvokia: tai kažkoks pajuodavęs skystimas, kuriame plaukioja keli apvirtos tešlos gabalai...

Viskas čia sustoję, sustingę, anapus laiko tėkmės. Naskaitant tardymų ir kameros pakeitimų, kaliniam uždėta gyvenimo tvarka yra absoliučiai vienoda, ir, mėgindamas prisipratinti prie to absurdiško pasaulio, pats kalinys ima kartoti atitinkamus gestus. Aš, pavyzdžiui, pradėdamas gerti gautą sriubą, įpratau garsiai ištarti žodį "dégueulasse", kuris skamba daug iškilmingiau prancūziškai, negu jo apytikris atitikmuo lietuviškai — vėmalinė. Laimė. kad pasilikau trupučiuką duonos, nesuvalgęs visko šį rytą! Pamerkiu tą duoną, pasigaminu tyrę ir suryju be pasigardžiavimo, tačiau ir ne be pagarbos. "Nevalgyk per greitai, nes nebus naudos", sakydavo skurstančių šeimų tėvai savo vaikams neturtingame Paryžiaus priemiestyje, kur ir aš augau.

Staiga prisimenu "vaikigalį" Tabouretą. Tai buvo drumsto charakterio berniukas, "probleminis vaikas", bet mūsų mokytojas, "tėvelis Jacquemardas", puikus, tik ne per daug inteligentiškas žmogutis, nesisielojo savo mokinių psichologinėm bėdom. Ir jis nekentė to vargšo Tabouretо, kuris buvo biaurokas ir dvokė nešvarumais. Beveik kiekvieną vakarą Tabouretas "papuldavo": tuzinas rykščių per minkštimus. Su kiekvienu kirčiu jis pašokdavo į viršų. Kartą nustebau pamatęs, kaip šį reginį su aiškiu malonumu pergyveno mano suolo kaimynas Renė Delteilis, geriausias mokinys klasėje. Įtempęs veidą, jis kilnojosi savo suole tuo pačiu ritmu, kaip ir Tabouretas. Tik daug vėliau supratau, kad sadismas gali pasireikšti ir seksualiniu malonumu. Delteilis, su kuriuo aš buvau susirišęs, būdamas aštuoniolikos metų pasimirė džiova, o Tabouretas, kaip labai atsitiktinai sužinojau, buvo neseniai užmuštas prie Dunkerko. O aš štai esu čia, stengdamasis pamažu ragauti kalinio sriubą, it šaukštu maišydamas vaikystės prisiminimus.

Išgirstu smūgį į duris: "Gultis!.." Kuri dabar valanda? Be abejo, pusė devynių. Nusirengiu ir, pasilikdamas su kalėjimo duotais marškiniais, kadangi neturiu naktinių baltinių, išsitiesiu ant čiužinio be jokių paklodžių, padėjęs galvą ant suvynioto palto.

Nukelta į 10 psl.

VEIDO KRUVINO TAU NIEKAS NENUŠLUOSTĖ

Veido kruvino Tau niekas nenušluostė
Ir Kirenietis kančią nešti nepadėjo.
Tiktai dejavo vandenys šiurpiai pamėlę,
Kad žmonės kietesni už uolą,
Baisesni už žvėrį.

Sugrįš Atlantu, broli, Tavo kraujas
Per Baltiją...
Ir Nemunan vėl įsilies...
Ten kryžiais šviesuliuoja
Pakelės, šlaitai ir kalvos —
Kūju ir pjautuvu mūs žudomos šalies.

Neskeldės uolos, Simonai,
Kad Tu buvai išduotas.
Ir mirštant žemė nedrebės.
Tik įsižiebs padangėj ašarotoj
Skaisti, nauja žvaigždė.

Kotryna Grigaitytė

AR GIRDITE?!

Ar girdite, kaip laivo bortas dreba
Nuo pulso plyštančios širdies —
Jie gyvą žmogų užkalė į grabą,
Spiovė į veidą laisvės ir mirties.

Pakrantėj sėdi grįžę sotūs liurbiai,
Kalakutieną užsigerdami,
O ten gyvybę po lašelį siurbia
Mūs kraujo broliui, nepalikdami

Jokios vilties, kai laivo bortas dunda
Jau budelio žingsniu klaikiu...
Aš paimu nuo Simo lūpų skundą
Ir jį priešmirtinį šaukiu!..
O milžiniškoji Laisvės statula
Stovi kurčia ir akla?..

Kazys Bradūnas

IŠDUOTAM BROLIUI

Amerika, Amerika!
Tai tavo Laisvės statula baltoji
Šiandien gėdingai dangstosi akis.
Ir švyturio liepsna,
Dar neseniai ligi žvaigždžių liepsnojus, ...
Daugiau į dangų nebekils.

Amerika, Amerika!
Nekaltas mūsų brolio Simo kraujas
Aptaškė tavo veidą ir rankas.
Jo paskutinį laisvės šauksmą
Ilgai kartos pasaulis
Ir mūs varguolė apsiverkus Lietuva.

Amerika, Amerika!
Pabuski iš letargo!
Šalie didinga, melui nenulenk galvos!
Tu neskubėk parduoti leisvės už nelaisvę
Ir kankinio gyvos žaisdos
Tu neiškeiski į kraujuotą auksą.

Amerika, Amerika, pabusk!

Ada Karvelytė

SIMUI KUDIRKAI

O BROLI, KUR ESI DABAR?
AR TU GYVAS, AR TU MIRĘS?
TU AUKOJAISI DĖL LAISVĖS —
KO KIEKVIENAS ŽMOGUS TROKŠTA...
KAIP TU SMARKIAI MĖGINAI...
BET KĄ DARYSI GI DABAR?
TU, BROLAU, BŪSI MŪSŲ ŠIRDYSE VISA-
/ DOS.
MES SU TAVIMI MALDOJE IR MINTIMI.
O, MIELAS BROLI.

Aldona Pauliukonytė

KAKTUSO PRIESAIKA

Kažkas, išgirdęs mano anglišką tarimą,
Klausia: — Kokio esi kilimo?
Atsakau: — Esu lietuvė.
Tu lietuvė? O kur tavo tautietis Simas?
Ir atsakau: — Aš nežinau, koks nūdien jo lik-
Ir žiūriu — piliečiai renkasi būriu, / mas...
Bet aš daugiau sakyt ką neturiu,
Nes man širdy toks smaugiantis griaudumas...
Einu tolyn. Sunkiai valdaus.
O iš paskos,
Ir iš vidaus,
Ir aplinkos
Mane vis vejasi tas paklausimas:
— O kur gi šiandien laisvėn bėgęs Simas?

Namo grįžtu.
Čia kaktusas darže didysis,
Išsikerojęs ir ištysęs,
Man moja spygliniu pirštu:
— Girdėjau gandą —
(Jo nepamirštu),
Pro šalį skridęs vėjas
Jį sielvartingai pakuždėjęs.
Sako: Jūreivis iš Rytų,
Ilgai ten priespaudoje kentęs,
Svajojęs laisvę, tartum šventę,
Laimingąjį jon šokęs šuolį,
Galvažudžių glėbin papuolė...
Spyglius, kaip adatas turiu,
Kas tik prisiliečia — duriu...
Prisiekiu kaktuso žodžiu —
Nepagailėčiau žmogžudžių!
Bet tavo brolio, Simano Kudirkos...
— — — — — — —
Nebaigęs kaktusas pravirko...

D. Mickutė-Mitkienė

□

Ši antologijėlė sudaryta iš SIMUI KUDIRKAI skirtų eilėraščių, pasirodžiusių mūsų periodikoje, ir dedikuojama tragiško šuolio į laisvę metinėms paminėti.

Ta tema ir ta proga eilėraščių išspausdinta žymiai daugiau, deja, mūsų poezijos puslapis tiek tesutalpino, taigi teko parinkti tik keletą, mūsų manymu, būdingesniųjų. □

SIMUI KUDIRKAI

Kai pasprukt iš vergijos galvojai,
Kai tikėjai suradęs draugus,
Gaila, Simai, kad tu nežinojai,
Koks nuožmus yra laisvas žmogus.

Tik Amerikos Judų išduotas
Ir kankintas akivaizdoj jų,
Supratai: žmoniškumas parduotas...
Tu atstumtas dėl biznio žuvų...

Kai suklupęs meldei kapitono,
Kad užtartų, jis buvo ramus.
Rusai spardė tave ir kapojo...
Neatskyrei: žvėris ar žmogus...

Kraujuose sukniubai prie jų kojų.
Kada sąžinė jųjų pabus?
Ne iš fizinio skausmo vaitojai...
Tu esi gilios dvasios žmogus...

Tiesa, laisvė, kurios tu ieškojai,
Demokratijai "motto" kilnus!?.
Pervėlai, pervėlai sužinojai,
Kad nauda jiems pirmiau — ne žmogus...

Birutė Kemežaitė

NUSIKALTAU?!

Simui Kudirkai

TAMSOJ VERGIJOS MIŠKAS ŠLAMA,
TAMSOJ IŠ KAPO ŠAUKIA: — MAMA!
IR MOTINA PARKLUPUS VERKIA —
PLĖŠIKAS VERŽIASI Į PIRKIĄ,
GINKLUOTAS PIAUTUVU IR KŪJU!
DURIS IR LANGUS JAU APSTOJO!..

PABĖGT NORĖJAU. — NUSIKALTAU?!
PYKČIU TEISĖJŲ LŪPOS JUDA,
GRASINA PIAUTUVU IR KŪJU...
TĖVYNE, AŠ VISKĄ ŠIANDIEN TAU —
IR BAISŲ IŠDAVIMĄ JUDO,
IR KANČIĄ SIBIRE — AUKOJU!

V. Kavaliūnas

SUMANYMAS ŠIAULIŲ KALĖJIME...

Atkelta iš 8 psl.

Pirmom dienom, kurias praleidau kaimyninėje kameroje, man buvo pritaikytos ypatingos priemonės: uždraudė laikyti rankas po antklode ir jei miegodamas užimdavau draudžiamą poziciją, tuoj pažadindavo. Rūpinantis moralybe, tur būt, tuo norima sukliudyti kaliniam užsiimti masturbacija? Bet, atsižvelgiant į jiems duodamą maistą, toks pavojus nėra didelis. Be abejo, greičiau prisibijoma, kad kai kurie suimtieji nepersipiautų venų anksčiau, negu tai galės sukliudyti sargybinis, kuris ir taip kas penkios minutės vis žvilgteri pro vilkelį. Dabar šis uždraudimas liovėsi, ir mano miegas pagerėjo. Kada nėra naktinių tardymų, aš iš karto krentu ant čiužinio kaip negyvas.

Kalėjimas — tai mokslas! Retai sutinkami patyrimai... Pirmiausia, atsiranda laiko pamąstyti. Visą laiką. Niekas neblaško tavo minčių eigos. Nei knyga, nei pieštukas, nei popierius, nei beprasmiški pokalbiai. Veidas į veidą pats su savimi, tyliu balsu aš užvedu dialogus, bet dažniausiai tai tik viena rolė, kurią vaidinu visai tylom ar vos vos šnibždėdamas. Tai vidinis monologas, atsiskleidžiąs išorės vaizdais. Štai aš traukiniu atvažiuoju į Kauną 17 valandą 35 minutės. Stotyje sėdu autobusan. Žmonių maišatis. "Kur lendi — nemink ant kojos!" Duvalis buvo teisingas: pasitaiko čia akimirkų, kai pasijunti lyg Azijoje... Reikės dar man pavartalioti tą knygelę, skirtą Stanislauskiui... Copeau buvo nuostabus "Carosse du Saint Sacrement" spektaklyje... Žinoma, aš vėl užmiršau pasiimti nosinių. Čia gi žiemą vis griebia slogos... Tipas, sėdįs šalia manęs, biauriai dvokia degtine... Taip, jie čia turi ydų, ypač vyrai... Bet vis dėlto malonus kraštas. Kad tik nebebūtų to idiotiško režimo, to veidmainiavimo... Mes jau gyvenam rojiškame pasaulyje: niekad nepasitaiko traukinių katastrofų, niekada epidemijų... Jausmai iškilę. Visi dirba džiūgaudami. Skubiai žengiam pirmyn keliu į socializmą!Ta-ra-ta-ta!... Išnyko visi nevaldomų aistrų nusikaltimai. Nenuostabu: vietoje mylėtis, žmonės daugiau dirba antvalandžių... "Tarybų Lietuva" rašo fantastiškus pliauškalus apie stachanovizmą ir jo spartuolius, tik nepasako, kad gyvenimo lygmuo krito 50% per tris mėnesius, ir visiškai nutyli, kad Šiaulių kalėjimas vėl pilnas nekaltų žmonių.

Kvailas, kvailas buvau čia pasilikdamas. Prancūzijos pasiuntinys Dulongas buvo mane įspėjęs: Marcherat, mano bičiuli, jie tave pačiups!.. Nusiraminkit, pone ministre, aš esu labai atsargus... Ir galų gale aš noriu vesti. Neįmanoma man išvykti ir čia palikti Aldoną... Lauk manęs, brangioji, mes vesimės po karo!.. Nereikia būti žlibam. Tokia graži mergina, kaip Aldona, per ilgai nedelstų mane pakeisti kitu. Ypač tas aktorius, Vainora, vis sukasi aplink ją. Koks biaurus snukis! Jam — vis Stanislauskis... Copeau neblogas, bet Pitojevas... Turėjau šansų, kad jie mane paleistų. Gera būti nekaltam... NKVD karininkas, tardęs mane pirmą kartą Šiauliuose, iš tikrųjų turėjo kankintojo snarglį. Kažin kokie Gestapo tardytojai?

Pabundu iš sapno ir vėl grįžtu savo apmąstymų gijon. Būsiu paleistas, dėl to nėra jokios abejonės. Aišku, dabar jiem nepatogu mane staiga paleisti, tam reikia surasti kokį pateisinimą. Na, įsivaizduokim, kad esam jų vietoje! Belaukiant lieka — stebėti, išlaikyti tvirtą dvasią. Juk ir čia aš šio to išmokstu. Šio to esmiško. Kas bus verta atsiminti. Ir įbrėžti į smegenis kiekvieną smulkmeną. Ir visa tai papasakoti po karo.

Mano suėmimo istorija bus visos šios antologijos gabalas. Tačiau dar delsiu: ar naudinga liudyti? Ir liudyti kokiam tribunolui? Nepasitikėjimas... Bet ne. Reikės kalbėti. Bus neįmanoma ištylėti. Tatai mane uždusintų! Taip, kalbėti — bet ką pasakyti?

Tik ne šiaipjau plepalus! Reikės būti griežtu, niekad nepasiduoti pataikavimam. Taip, ir jokių stilistinių pataikavimų — niekad nebūti nuobodžiu skaitytojui. Tik su sąlyga, kad tiesa nebūtų slepiama! Čia neįmanoma likti bešališku, bet būtina niekados nepavirsti gynybos prakalbų sakytoju. Tai advokatų amatas. Čia kalbės įvykiai, o aš būsiu tik jų vertėjas. Gal būt, ne viską supratęs interpretatorius. Bus skylių, bus "baltų siūlų" ir taip pat klaidų. Nesvarbu... Negalima išgalvoti situacijų (nesu aš romanų rašytojas), nei jas žymiai pakeisti. Būsiu, kaip anie senų laikų dailininkai, kuriem turinys būdavo aiškiai apibrėžtas: pavyzdžiui, kunigaikštytės portretas arba nukryžiavimas. Bet menininkas niekada nebuvo vergas to "anekdoto", kokį jis vaizdavo. Aš taip pat bandysiu to išvengti ir išsilaisvinti iš tokių pančių. "Istorija", kurią papasakosiu, liausis buvusi smulkiu kronikos nuotykiu, įgaudama pavyzdžio vertę. Juk kartais net pasiplepėjimuose galima prisikasti rimtų išvadų.

Prileidžiu, kad sunkumas bus daugiau technikinis, negu moralinis. Sudėstyti romaną, remiantis realiais duomenimis? Kodėl ne. Arba gal kukliau apsiriboti tik savo atsiminimais? Su sąlyga, kad būtų leidžiama išmaišyti chronologinę tvarką, kurios linijų tiesumas būtų apgaulingai sukraipytas: juk kalinio laikas irgi nereguliuojamas laikrodžio rodyklės tiksėjimu, nei švenčių kalendoriumi, nei meilėmis ar politiniais įvykiais. Ūkanotoje laiko trukmėje, primenančioje rūkų sruogas, kas rytą apdengdavusias Švenčionėlių pelkes, vėl man išnyra įspūdžiai, pasidraikę ir sulipę kaip grybai, kuriuos mudu su Aldona rinkdavom tose vėsiose ir slaptingose giriose. Bet mano pergyventų įspūdžių nutrūkinėjimai šioje knygoje neturės išvirsti blogo skonio neaiškumais. Šešėlių zonos išsiplės, nežiūrint mano kišeninės lemputės šviesėlės, kurią atsuksiu į būtybes ir daiktus. Bet nesistengsiu jas dauginti, mėginsiu rūpestingai atriboti tas tamsias dėmes, kurias kiti, didesni už mane aiškiaregiai, gal būt geriau ištyrinės.

Ir kokios tik sunkenybės manęs laukia! Kokių spąstų turėsiu saugotis! Redaguoti šiuos prisiminimus, romansuotus ar tikrus — vadinasi, visur kalbėti pirmuoju asmeniu. Tatai turės baigtis, kad ir aš pats pradėsiu žiūrėti į save labai rimtai: aš stebiu, aš save analizuoju, tu save analizuoji... Žūt-būt turėsiu laimėti lažybas — nuolat bekalbant apie save, neįpulti į savo biografiją ir introspekciją. Ką nors filtruoti? Kaitalioti? Gal būt. Mano iškęsti patyrimai negalės būti perteikiami be tam tikrų iškreipimų. Reikia meluoti, kad būtum teisingas. Aš sutelksiu išgalvotas detales, idant visuma atitiktų tiesą. Jos dvasią, ne raidę. Su sąlyga, kad tos detalės, netikros individualine prasme, turėtų autentiškumo pobūdį, ir taip pat su sąlyga, kad jos susimaišytų su gausiais realiais faktais, mano stebėtais su atidumu ir aistra. Su nepraeinančia ir nevaržoma aistra. Niekas nepasidaro be meilės. "Rašyti savo paties krauju". Kai kurie puslapiai bus nelengva rašyti. Net skausminga. Ir visam laikui pasiliks randas. Gimdyvė grieš dantimis, kai josios pilvas tartum plyš.

Bet norint įvykdyti, ką ketinu, reikėtų turėti talento, didelio talento. Ar aš jo turiu? Tam nėra nė mažiausio tikrumo. Juk iki šiol esu parašęs tik keletą straipsnių. Esu architektas, ne rašytojas. Bet juk knyga taip pat "statoma". Kaip ir koks administracinis pastatas, kaip pigiųjų butų kolonijos. Gal dar labiau kaip bažnyčia — nes su tikėjimu. Taip, bet tikėjimas dar neatleidžia nuo prievolės pažinti medžiagų atsparumą. Visuose menuose viešpatauja technika, arba meistriškumas. Jeigu tai, ką rašau, bus perdaug nevykę, tai reikės išmesti. Arba laukti, kada aš būsiu geriau pasiruošęs, kada Stalinas jau bus miręs, kada gal bus išnykę ir tie, kurie man taip brangūs ir apie kuriuos aš noriu kalbėti nieko nemeluodamas. Tai nebus aktualaus turinio knyga, tikrai ne. Ne pasisekimas man rūpi... Be kita ko, aš turiu laiko. Daug laiko. Nebent... Vėliau aš dirbsiu, padedamas savo atminties. Aš gulsiuos vienon lovon su savo atsiminimais ir aš juos apvaisinsiu. Tegu jie man pagimdys ano pažeminimo, anos tylos ir nakties sūnų.

Bijau rašyti knygą. Savo vaikystėje taip pat nusigąsdavau, naktį ant laiptų išgirdęs žingsnius. Gana! Drąsos! Pirmutinė vila, kurios projektą sukūriau, gerai išlaikė. Ponas Weilis už tai mane sveikino. Užtenka tik kuriam dalykui atsiduoti ir nenusiminti. A, jei turėčiau pieštuką ir popieriaus... Ne, jokių užrašų! Vėliau prisiminsiu. Be kitko, juk bus neįmanoma rašyti kalinio prisiminimus tuojau po paleidimo: policija mane atidžiai

Nukelta į 11 psl.

Šiame numeryje:

GEORGES MATORE IR JO ROMANAS

Georges Matorė (filologijos daktaras, profesorius, prancūzų mokslininkas ir rašytojas) yra vienas iš tų prancūzų, kuris turėjo progos ir noro, tur būt, geriausiai pažinti Lietuvą ir lietuvius. Dar porą metų prieš karą jis buvo atkviestas Lietuvon dėstyti prancūzų kalbos VDU Kaune, paskui Pedagoginiame Institute Klaipėdoje ir Šiauliuose, kur jį užtiko 1940 metų bolševikų okupacija. Netrukus jis buvo areštuotas, kaip "vakarų imperialistų šnipas" ir ligi sovietų vokiečių karo buvo kalinamas pirmiausia Šiaulių, paskui Kauno kalėjimuose.

Išsilaisvinęs iš bolševikinio kalėjimo, jis dar liko Lietuvoje, Vilniuje, ir nacių okupacijos laikais dėstyti prancūzų kalbą iki universiteto uždarymo, vedė Vilniaus lietuvaitę Janiną Mačiukaitę (prieš keletą metų mirė Prancūzijoje), vėl buvo vokiečių suimtas ir ne be didelių sunkumų sugebėjo grįžti dar nacių okupuotan Paryžiun. Po karo G. Matorė mokslinė karjera Prancūzijoje sparčiai kilo. Jis profesoriavo Sorbonos ir Besancono universitetuose, vėliau tapo Sorbonos reikšmingų Prancūzų Civilizacijos Kursų direktoriumi ir pranzūzų kalbos bei literatūros institutų vizitatoriumi visame pasaulyje. Yra išleidęs keletą stambių kalbotyrinių ir literatūrinių studijų, redagavęs žodynus, parašęs eilę essay ir straipsnių.

G. Matorė per likusius 30 metų nebenutraukė ryšių su lietuviais, domėjosi Lietuvos problemomis, gerokai išmoko lietuvių kalbos, rėmė Paryžiaus lietuvių bendruomenės veiklą, lietuviam ir prancūzam skaitė eilę paskaitų. Pagaliau, jis įvykdė savo seną, dar Šiaulių kalėjime kilusią, svajonę ar sapną,— parašyti romaną apie lietuvius, Lietuvą ir savo pergyvenimus sovietiniuose kalėjimuose ir apie dalį vėlesnių patyrimų nacių okupacijos metais. Šiemet romanas buvo užbaigtas, pavadintas "Sapnų narvu" (La Cage aux reves) ir įteiktas Paryžiaus leidyklom.

Romane vaizduojami daugiausia paties autoriaus patyrimai ir pergyvenimai, be abejo, su pakeitimais ir transformacijom, kurių reikalauja ne tik faktinoji, bet ir meninė tiesa. Pvz., save autorius pavadina prancūzų architektu Marcherat, jo sužadėtinę Aldona, kitus kitokiais vardais, bet už jų dažniausia slypi atsiminimai ar įspūdžiai apie visai realius asmenis. Kaip šio skyriaus vertėjui autorius prisipažino laiške, sutikdamas to neslėpti ir nuo viešumos, romano pasakojimas iš esmės esąs pagrįstas autoriaus asmeniniais atsiminimais. Vieninteliai jo padaryti pakeitimai yra arba estetinio pobūdžio (kartais atsispindint tam tikrai surrealizmo įtakai, Fr. Kafkos ir Marcel Prousto technikai), arba tokie, kad nekompromituotų pasilikusių sovietinėje Lietuvoje. Niekad nepereidamas į prokurorišką toną, autorius čia atskleidė išbadėjusio ir išniekinto kalinio įspūdžius, pergyvenimus, baimes, atsiminimus, svajones ir sapnus. Toje plotmėje skaitytojas suvedamas su daugybe įvairių žmonių ir tipų, pradedant tragikomiškom ir baigiant pačiom tragiškiausiom situacijom bolševikų ir nacių okupacijos metais.

Šiam magazinui pateikiau vertimą "Sapnų narvo" romano vien tik įžanginio skyriaus, kuriame dar nėra veiksminės dinamikos (kiek iš viso tokios "dinamikos" gali būti kalėjimo kameroje), o tik romano atmosferos apipiešimas, rašytojiško užmojo išsakymas ir kai kurių personažų ekspozicija. Buvau laimingas, tur būt, vienas iš pirmųjų lietuvių patyręs apie šio romano rankraštį ir tuomet prašiau autorių sutikimo leisti man išversti jo pradžios ištrauką dar prieš viešumoje pasirodant originalui. Tuo norėjau sudaryti tegu ir kuklų malonumą savo ilgamečiui ir ištikimam draugui, o taip pat supažindinti lietuvį skaitytoją, kaip kiti apie mus rašo.

Bolševikinės, kaip ir nacinės, okupacijos metai Lietuvoje (1940-44), to laikotarpio nuotykiai, temos, siužetai ir literatūrinio perteikimo būdai mūsų beletristų, dramaturgų ir poetų jau buvo gana gausiai panaudoti, kartais gal net ligi subanalinimo, nors durys tebeliko atviros sukurti dar naujiem didingiem ir "amžiniem" šedevram. Man rodos, bus labai įdomu, gal net naudinga patirti, kaip ir kokiu skirtingu būdu apie tos pačios epochos nuotykius ir išgyvenimus Lietuvoje atsilieps ir pavaizduos ne lietuvis, o svečias prancūzas rašytojas.

Šį mano vertimą autorius patikrino ir mandagiai užgyrė jo "tobulumą". Bet aš pats matau trūkumų ir prašau už juos atleisti: deja, neturėjau patyrimo būti prancūzų beletristikos vertėju. (Br. Raila)

E. Matorė, Sorbonos Prancūzų Civilizacijos kursų direktorius Paryžiuje, šiame nr. spausdinamos ištraukos iš jo romano "Sapnų narvas".

Prof. E. Matorė, Director at Sorbonne University, author of a novel written in French "A Den of Dreams" (See pages 8, 10 and 11).

ŠIAULIŲ KALĖJIME...

Atkelta iš 8 psl.

stebės tam tikrą laiką. Sagų prisisiuvęs tipas, talkininkavęs mano pirmiesiem tardymam, minėjo mane sekęs dvi savaites. Paklausiau, ar jis pastebėjęs mano elgesiuose ko nors neleistino. Jis nieko neatsakė.

Iškyla dar kitas sunkumas: ar turėsiu pakankamai medžiagos knygai parašyti? Jeigu, kaip galvoju, jie paleis mane greitai, tai kalėjime tebūsiu išbuvęs tik trejetą savaičių. Gal mėnesį. Tai gana mažai. Bet aš jau mačiau daug dalykų prieš suėmimą. Rusų tankų pasirodymą, kada su Aldona buvom Birštone. Apstulbusias išraiškas žmonių, kurie dalyvavo šio pasaulio pabaigos liudininkais. Mano pasikalbėjimus su Ričardu apie stachanovizmo įvedimą Lietuvoje. Mano paskutini pasimatymą su rektorium Galvanausku, prieš jam pabėgant į Vokietiją. Ir taip pat mano įspūdžius po arešto: mano išgastį, mano viltį, mano sapnus.

Nesiblaškykim. Šiai dienai apsiribokim tiksliu epizodu, neteikiančiu progos rizikingai išplėsti tema ir patarnaujančiu mano išbandymui. Pavyzdžiui — mano areštu.

Iš prancūzų kalbos
vertė *Bronys Raila*

NAUJOS KNYGOS

Atsiųsta paminėti

Birutė Kemėžaitė, **Sudiev, aš išeinu.** Romanas. Išleido "Laisvosios Lietuvos" knygų leidykla. 1971. Viršelis dail. Antano Rūkštelės. 296 psl.

Kazimieras Barėnas, **Dvidešimt viena Veronika.** 21 apsakymas. Nidos Knygų Klubo leidinys Nr. 83. 460 psl. Kaina $4.50

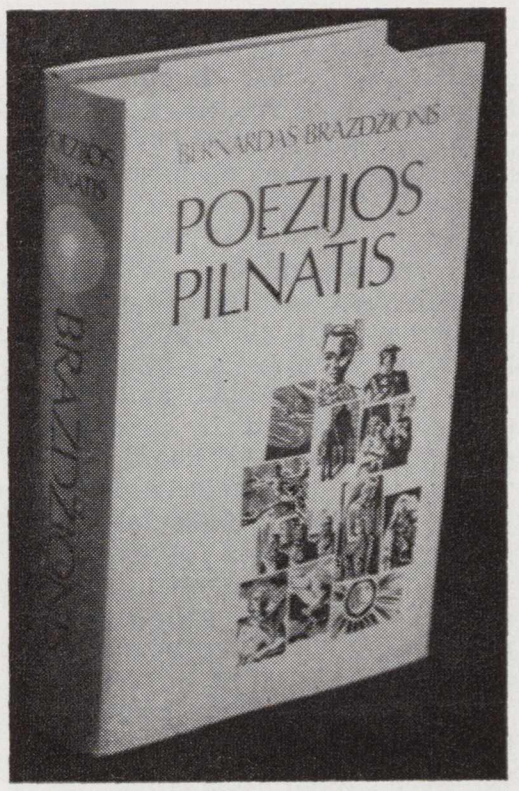

Kaina $10

Užsisakyti:

Brazdžionio Rinktinei Leisti Komitetas
4364 Sunset Blvd., Hollywood, Calif. 90029

arba "Lietuvių Dienos"
4364 Sunset Boulevard
Hollywood, California 90029

AR TURITE ŠIUOS
"LIETUVIŲ DIENŲ"
LEIDINIUS?

VYSKUPAS IR VELNIAS

Apysakos
Ignas Šeinius

Viršelį piešė A. Korsakaitė
Pomirtinis vieno žymiausių senosios kartos rašytojų-beletristų leidinys. Su Juozo Lingio žodžiu apie autorių ir jo kūrybą.
Kaina $3.00

Gražina Tulauskaitė

Vakarė banga

Lyrika
Aksominiais viršeliais
128 psl., kaina $2.00

Nerima Narutė

RELIKVIJOS

Lyriniai natiurmortai
Viršelio aplanką piešė P. Jurkus
Kaina $2.00

Šios ir daugelis kitų knygų gaunama
Gaunama "Lietuvių Dienų" leidykloj
4364 Sunset Blvd., Los Angeles, California 90029

Knygos ir autoriai

—Norima sukaupti buv. LD literatūros red. **Juozo Tininio** literatūrinį palikimą; šis tas jau turima. Daug dalykų yra išbarstyta liet. periodinėje spaudoje, pradedant Vokietijoje leistais laikraščiais (Naujasis Gyvenimas, Aidai, Žiburiai...) ir baigiant JAV bei Australijos liet. spauda. Velionis yra daug spausdinęs vertimų iš prancūzų, vokiečių, anglų ir kt. k. apysakų, novelių, poezijos. Labai prašome jo bičiulius, mokinius ir kitus, kurie tik turėtų pas save leidinių su J. Tininio vertimais (ir orig. dalykais, jeigu jie nedėti į išleistus novelių rinkinius), padarius xeroxo kopijas, atsiųsti LD redakcijai (su pilna metrika, kur, kada spausta) arba bent pranešti, kas ir kokie dalykai turima.

Taip pat prašytume velionies literatūrinio palikimo archyvui padovanoti, jei kas turi, J. Tininio verstą romaną "Paulius ir Virginija".

Už viską iš anksto dėkojame.

— Redakciją pasiekė nauja knyga — **Konstantino Gulbino** veikalas vokiškai "Lietuvių rašytojos Marijos Pečkauskaitės pedagoginė veikla" (Das Paedagogische Lebenswerk der litauischen Dichterin Marija Pečkauskaitė). 174 psl.

Šiuo doktorato darbu dr. K. Gulbinas įsirikiuoja į gretas lietuvių, rašančių (ar rašiusių) svetimomis kalbomis mūsų temomis.

Veikalą sudaro 4 dalys: I. M. P. biografija — 1. Jos gyvenimas ir kūryba, 2. P. kelias į pedagogiką. II. Pedagoginės problemos M. P. raštuose — 1. Kova už lietuvišką mokyklą: a) Liet. vargo mokykla spaudos draudimo laikotarpy, b) Vargo mokykla P. apysakose, c) Paminklas kovotojams už lietuvių liaudies auklėjimą P. kūryboje ir d) P. metmenys lietuviškai mokyklai. 2. M. P. auklėjimo samprata: a) auklėjimo mokslo idėjiniai pagrindai, b) vaiko paveikslas novelėj "Vaikai" ir c) Meilė kaip pagrindinė auklėjimo jėga. III. M. P. kaip auklėtoja ir mokytoja. IV. Būdingieji M. P. auklėjamosios minties bruožai. Gale atspaustas ilgas šaltinių ir knygoj suminėtų pavardžių sąrašas.

Trumpai paminėdami šį veikalą, norime pastebėti autoriaus nepaprastą kruopštumą, naudojantis medžiaga, jo platų apsiskaitymą ir gerą lietuvių literatūros pažinimą bei nagrinėjamo dalyko meilę. Pečkauskaitės kūryba lietuvių literatūroje (straipsniuose, akad. darbuose), berods, šiek tiek nagrinėta, bet jos pedagoginė gyvenimo ir kūrybos reikšmė ar tik pirmą kartą taip plačiai pristatyta (ir dar svetima kalba!). Po to, kai ok. Lietuvoje išleisti du M. P. raštų tomai, šis mokslinis veikalas papildo ne tik gyvą domėjimąsi šios krikščioniškos humanistės rašytojos kūryba, bet ir nepraeinančios jos vertės įrodymą.

Grožinės literatūros kūrinio apie Lietuvos ūkininką belaukiant

Lietuvos Agronomų Sąjunga Čikagoje paskelbė konkursą nepriklausomos Lietuvos ūkininko bei laisvo ūkio epochai dailiosios literatūros veikale atkurti (Draugas, š. m. liepos 17 d. ir Naujienos, liepos 23 d.). Pagal konkurso taisykles, autorius gali pasirinkti jo mėgiamiausią kūrybos žanrą, t. y. gali rašyti romaną, poemą, apysaką, dramą ar pan. Svarbiausia, kad kūrinyje, atsirėmusiame į epochos tikrovę, veizdingai atsiskleistų spalvingoji ūkininko buitis, jo didieji rūpesčiai, ypač kūrimosi pradžioje, bei laimėjimai. O ypatingai būtų paryškinti bent patys būdingesnieji Lietuvos ūkio, išsinėrusio iš šimtmetinių caristinės Rusijos priespaudos varžtų, padarytos pažangos bruožai. Pav., bendrasis ūkio našumo pakilimas, gyvulių veislių bei produkcijos nepaprastas pagerėjimas, kooperatinių bendrovių (pieno, žemės ūkio ir kt.) dinamiškas veikimas, jaunųjų ūkininkų gaivališkas judėjimas, krašto ūkio gaminių išėjimas į tarptautinę rinką ir pan.

Numanu, autoriui su neribota kūrybine laisve, geriau pažinusiam Lietuvos laisvąjį ūkį bei patį ūkininką, jo būdingą galvoseną bei nepaprastą prie žemės maitintojos prisirišimą, lengviau bus įžvelgti įdomesnieji ūkio iškilimo momentai ir subeletristinta forma išklostyti vieno kūrinio puslapiuose. Be abejo, ir to viso suklestėjusio ūkio, rusų okupacinėms jėgoms nusiaubus kraštą, brutalus sužlugdymas.

Kodėl ne mokslinis veikalas? — kai kas paklaus. Mokslinis veikalas ūkiška tema parašyti, panaudojant statistiką, būtų žymiai lengvesnė problema. Tačiau vargu ar panašus veikalas būtų patrauklus, įspūdingas ir plačiai skaitomas. Ar griebtų jį jaunoji karta, godžiai ieškanti vis ko nors naujesnio, įspūdingesnio. Juk ir didžiuosius istorinius įvykius noriau ir lengviau įsisąmoniname iš beletristikos veikalų.

Lietuvių Agronomų Sąjungos Chicagoje grožinės literatūros kūriniui apie Lietuvos ūkininką paskelbto konkurso rėmėjai (iš kairės): agr. Alfonsas Indreika, dail. Magdalena Stankūnienė (padovanojo vieną savo grafikos kūrinį), Elena Mackevičienė, K. Briedienė, dr. agr. J. Briedis, Agronomų S-gos v. pirm., agr. Sadūnas, Jonas Stankūnas. Foto A. Šeštokas

Lithuanian Agronomists Assoc. in Chicago, alongside with several other professional Lith. organizations, is inviting authors to a competition to create a work of fine literature depicting the renaissance and achievements of th Lithuanian farmer in the freedom period of 1920 — 1940.

Sponsors of prizes are shown in photo.

Pavyzdžių yra daug — paminėsiu tik porą: iš senesnių V. Pietario "Algimantą", kuris ir dabar jaunimo mielai skaitomas, ir iš naujesnių — J. Švaisto "Jo sužadėtinę", kurią paskaitęs lyg "iš naujo atgimsti": V. Kudirka ir jo laikmetis tarytum veidrodyje atsispindi.

Turint galvoje mūsų vyresniosios kartos kūrybinių jėgų tirpimą, mūsų dailiojo žodžio meisteriams labai vertėtų susidomėti taip didžios istorinės reikšmės ūkininkiškosios epochos atkūrimu literatūrinio meno šviesoje.

Agronomų S-gai mielai sutiko talkininkauti (lėšų telkimu) dar šios organizacijos: Lietuvių ūkininkų sąjunga Čikagoje, Veterinarijos gydytojų d-ja, Liet. miškininkų s-ga išeivijoje ir Žemės ūkio darbuotojų d-ja Detroite.

Alfonsas Indreika

Antkapis Pulgiui Andriušiui

Australijoje buvo paskelbtas konkursas sukurti rašytojui Pulgiui Andriušiui antkapio paminklą. Konkursą laimėjo losangeliškis architektas Edmundas Arbas.

Antkapio paminklo pagrindu paimta viena iš P. Andriušio knygų ("Sudiev, kvietkeli"); ši idėja, išreikšta kūrybingu mostu, panaudojant liet. liaudies ornamentiką, E. Arbo darbe įsikūnijo kūriniu, giliai išreiškiančiu Andriušio, kaip tautinio rašytojo, charakterį.

Pagirtinas Australijos lietuvių, rašytojo bičiulių ir gerbėjų, nepasitenkinti Pulgio Andriušio kapą pridengti trafaretine lentele.

Šis yra jau kelintas arch. E. Arbo laimėjimas lietuvių skelbtuose konkursuose, susietuose su lietuviškosios architektūros menu.

Paskutiniuoju metu arch. E. Arbas yra perėjęs į savarankišką architektūros planų ir darbų vykdymą; reikia manyti, kad lietuvių kultūrinės įstaigos nepraleis progos pasinaudoti arch. E. Arbo kūrybingu patarnavimu.

Arch. Edmundo Arbo projektas, rašytojo Pulgio Andriušio antkapiui (Australijoje) konkurse laimėjęs I premiją.

Jury komisiją sudarė: pirm. A. Lapšys, B. Arch., sekr. J. Riauba, nariai: V. Kapočiūnas, V. Baltutis ir L. Pakalnis.

Project by Los Angeles achitect E. Arbas for a tombstone in Australia for the late Pulgis Andriušis, writer.

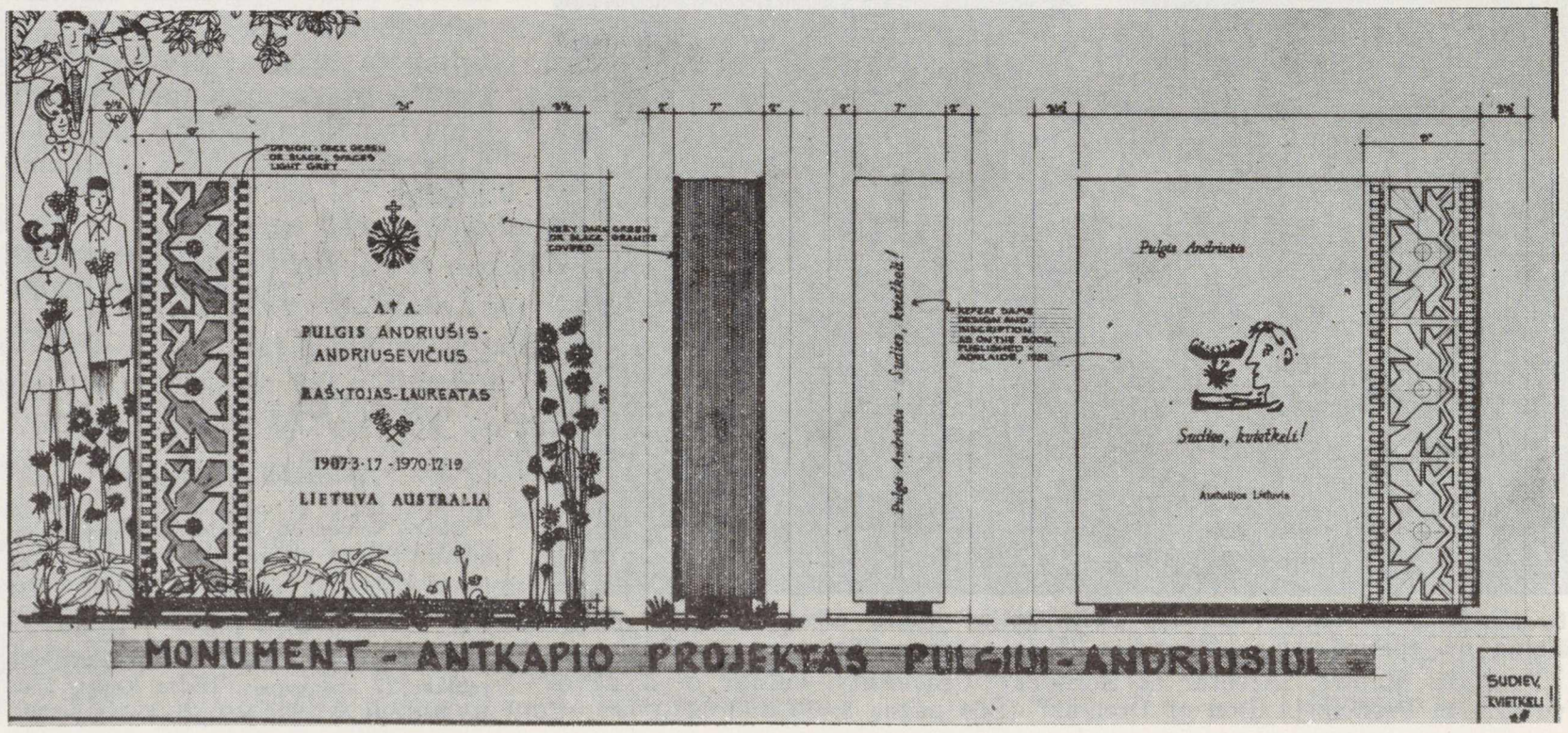

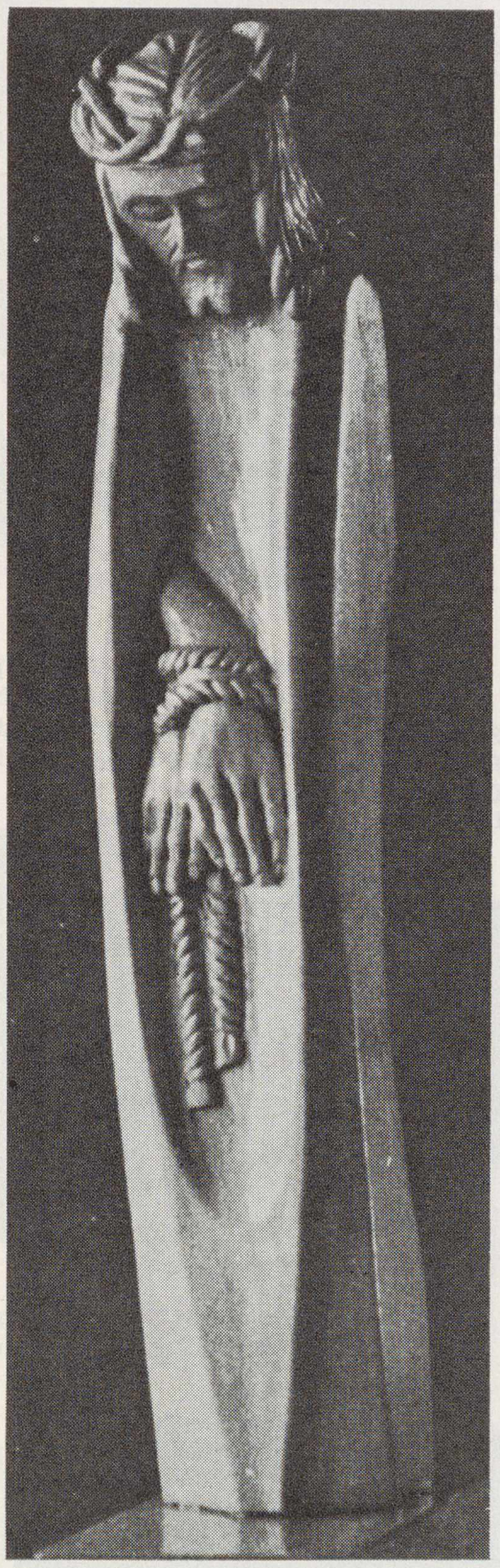

D. Čibas

NAZARĖNAS
Medžio drožinys

DUONA! DUONA!
D. Čibo medžio drožinys

Daumantas, Čibas, our Photo Editor, was also a participant of art exhibit in Calirofnia Lithuanian Day program. Some of his wood carvings are seen on this page: 1. The Nazarene; 2. Bread platter; 3. Table bowl.

v

Daumantas Čibas-

daugiaspalvis menininkas kūrėjas

Lietuvos universitete studijavęs pedagogiką, Daumantas Čibas nepaliko profesionalas mokytojas, bet reiškėsi daugiau rašto ir žurnalistikos srityse, kurį laiką buvo vaikų žurnalo "Vyturio" redaktorium, neakivaizdiniu būdu studijavo dailės meną, bendradarbiavo spaudoje, rašydamas stilingus kelionių po Lietuvą įspūdžius.

"Žiburėlio" paskelbtame konkurse laimėjo apysakos premiją. Garsėjo kaip fotografas menininkas, dalyvaudamas spaudoje ir parodose.

Po II-jo pas. karo, gyvendamas Vokietijoje ir vėliau JAV-se, ėmė rodytis ir kaip medžio drožinių meistras su koplytėlėmis (miniatūrose), kryžiais (statomais sodybose), lėkštėmis su įrašais ir kt. kūriniais. Daug jo darbų yra įteikta sukakčių ir kitų progų dovanoms.

Tuose medžio darbuose D. Čibas iškyla kaip ryškus, originalus, kupinas humanistinės dvasios talentas. Su savo darbais iki šiol, berods, jis nėra dalyvavęs jokioje parodoje — šis yra jo pirmas viešas pasirodymas. Iš Kalifornijos Lietuvių Dienos programoje surengtos parodos yra paimti ir šiame puslapyje parodomi jo darbai.

D. Čibas su šeima gyvena pakely tarp Los Angeles ir San Diego (Vista, Calif.); jų sodybą puošia didelis lietuviškas kryžius, apsuptas kaktusų ir kitų dykumų augalų.

Daumantas čibas **STALO GELDA**

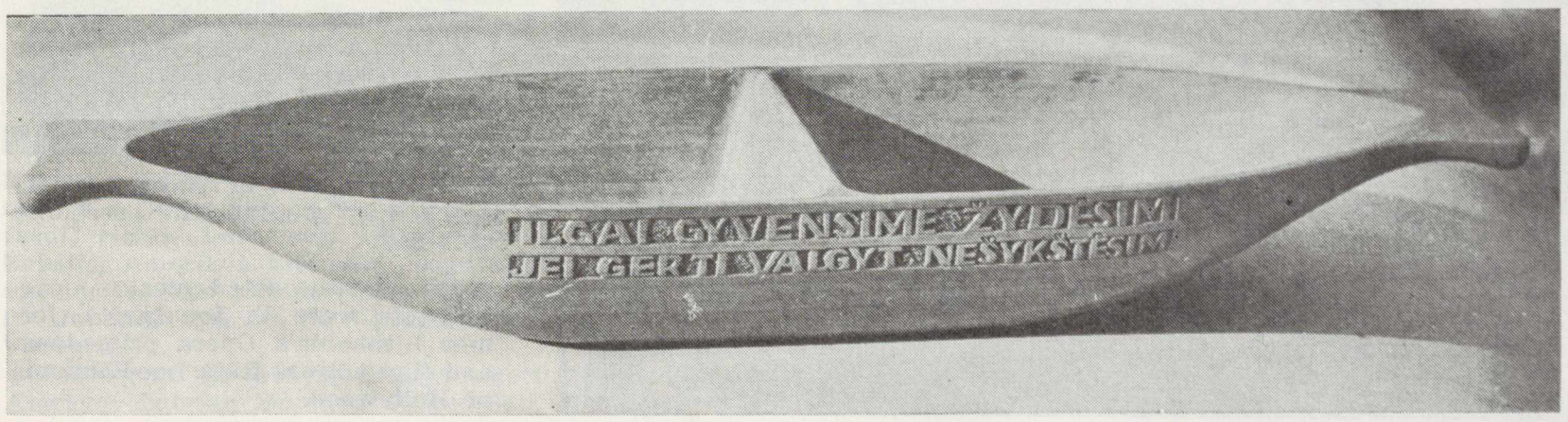

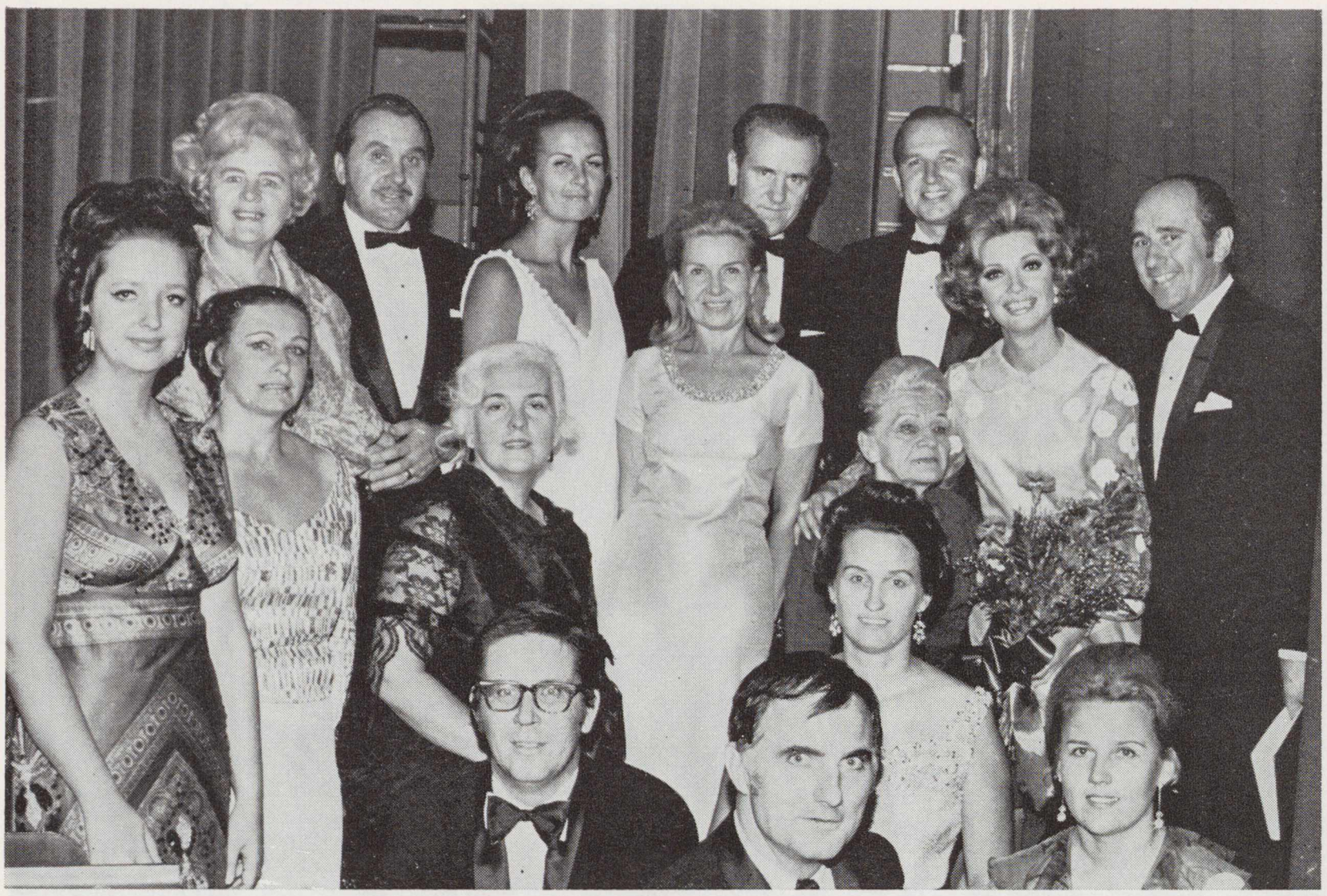

Lietuvių Bendruomenės dešimtmetį minint, Los Angelėse surengta "Lietuvių Diena" turėjo plačią kultūrinę prpgramą: 1. sporto varžybas,. 2. tautodailės meno parodą ir 3. Koncertą, kurio metu atliktos ištraukos iš operos "Traviata" bei modernus baletas. Koncertan atsilankė buv. Lietuvos Operos sol. V. Jonuškaitė, tuo dar labiau įprasmindama operos 50-čio sukakties paminėjimą.

Nuotraukoje: "Traviatos" operos ištraukų muzikiniai parengėjai, vadovai ir atlikėjai.

I eil. (žemai): sol. R. Dabšys, režis. A. Žemaitaitis, choristė R. Aukštkalnytė, II eil.: pianistė R. Apeikytė, chor. I. Tumienė, muzikė G. Gudauskienė, pranešin. L. Zaikienė, viešnia sol. V. Jonuškaitė, III. — chor. O. Deveikienė ir J. Petronis, sol. B. Dabšienė, chor. B. Seliukas ir A Polikaitis, kino akt. Rūta Lee-Kilmonytė, tarusi žodį, ir sol. A. Pavasaris.

Foto Vytas

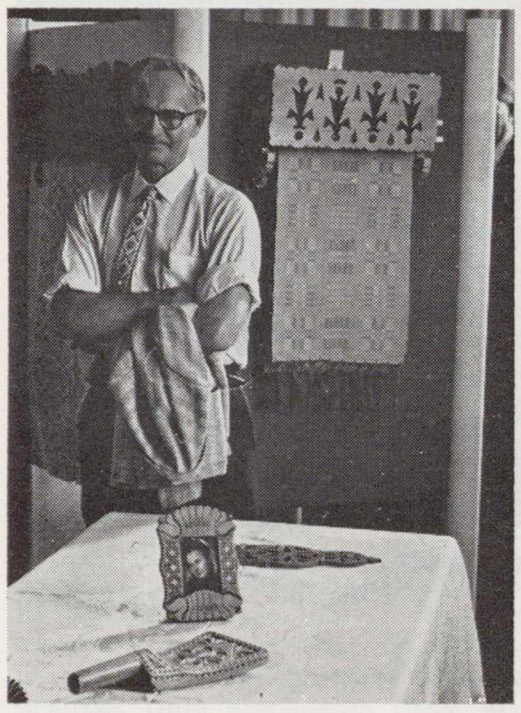

Pranas Gasparonis,

parodoje dalyvavo su medžio dirbiniais, kaip kultuvė, rankšluostinė, rėmai etc.

Stilizuotas šokis "Metų laikai", vad. Rūta Skiriūtė; šoka: R. Juodikytė, D. Razutytė, A. Ruigytė, R. Skiriūtė, J. Šlapelytė ir A. Vilkaitė.

Los Angelėse surengtos dailės parodos Bendruomenės "Lietuvių Dienos" programoje spalio 9 ir 10 d. šv. Kazimiero par. salėje, dalyviai:

(iš k.) Dm. Čibas, J. Šlapelytė, V. Paplauskienė,. R. Radvenienė,. E. Gimbutienė, P. Gasparonis, N. Kentienė (Nuotraukoje trūksta Vyt. Radvenio). Foto D. Čibas

---

20th anniversary of Lithuanian Community. U.S.A. commemorated by California Lithuanian Day in Los Angeles on Oct. 10, 1971: art exhibits were held; excerpts from "La Traviata" staged; dances performed. Lithuanian youth had its sports Day program the preceding saturday.

Amongst the noted guests — participants were V. Jonuškaitė, former Lithuania's Opera primadona, and film actress Rūta Lee-Kilmonis of Hollywood.

MENO PARODOS DALYVIAI

Kalifornijos Lietuvių Dienos programoje

E. Gimbutienė,

parodoje dalyvavo su kriauklių išdirbiniais — paveikslais, ornamentais etc., kuriuose išgauta nuostabaus spalvingumo ir darnos.

J. Šlapelytė,

parodoje dalyvavo su juostom, audiniais ir k. liaudies rašto darbais.

N. Kentienė,

parodoje dalyvavo su kilimais ir keramika.

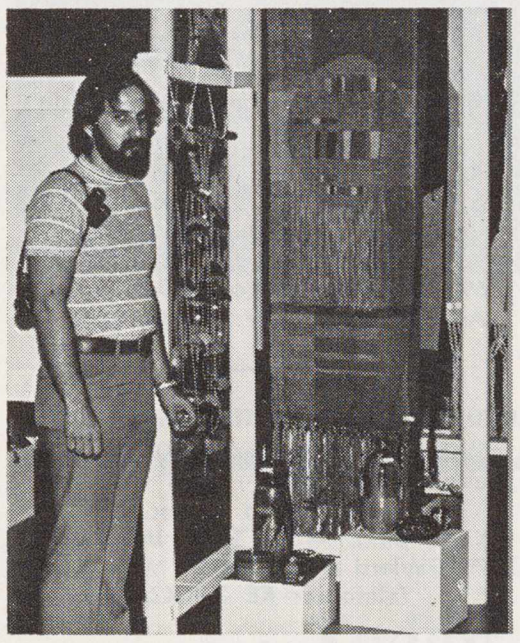

V. Radvenis,

parodoje dalyvavo su keramika ir kt. dailės darbais. Jo yra darytos čia spausdinamos dalyvių nuotraukos.

Bendrojo Baltijos Amerikiečių Komiteto posėdžio, įvykusio 1971 m. spalio mėn. 6 d. Amerikos Latvių Biuro patalpose Wahsingtone dalyviai: iš k.: (sėdi) Heikki Leesment, Amerikos Estų Tarybos pirmininkas; Dr. Kazys Bobelis, Amerikos Lietuvių Tarybos pirm.; Gunars Meierivics, Amerikos Latvių Tarybos pirmininkas; stovi: Gerhard A. Bushman, estų astovas; Dr. Jonas Genys, Dr. K. Šidlauskas, Bruno Albats, Amerikos Latvių Biuro Vedėjas.

Meeting of the General Baltic American Committee at the premises of Amrican Latvian Bureau, Washington, D.C.

"LIETUVIŲ DIENOMS" AUKOJO,

įsigydami laimėjimų bilietėlių:

CALIFORNIA —

$10.— Vacius Prižgintas.

Po $5.00 — W. Adomkus, R. J. Ankaitis, A. Avižienis, L. Bagdonas, A. Bajoras, M. Balčiūnas, Gražina S. Balsys, A. Brazauskas, D. Brazdžionis, Wm. Bretz, Rita Bureika, V. J. Čekanauskas, Dmt. Člbas, A. Dabšys, J. Dalbokas, C. Dubickas, A. Galdikas, P. Gasparonis, J. Gedaugas, Vladas Gilys, I. Gurčinas, A. J. Hoyos, MD, E. Jarašūnas, Dora S. Jones, A. V. Jonynas, Diana Jucas, MD, J. Jurgilas, MD, L. Kantas, K. Karuža, R. Kilikauskas, Joe Kilmonis, H. Kmitas, John Kniuipys, Z. Koronkevičius, S. ir J. Kvecas, A. Logucki, Ona Macenas, V. Macys, A. Mažeika, G. Mazulis, E. Mazys, I. Medzlukas, D. Mekišius, L. Neeley, Oksas, Vladas Pažiūra, E. Pamataitis, Rev. Teo Palis, Rev. V. Pavalkis, A. E. Paxton, P. Pranis, A. Pranys, Andris Brieditis, K. Prišmantas, J. Puikūnas, J. Račius, G. Radauskas, J. Ramonis, R. Reivydas, Elena Sabalis, P. Sakas. J. SalysK. Tautkus, D. Vailokaitis, J. G. Vainauskas, Frank Valuskis, E. Vasiliauskas, E. Veimeris, Ambroze Ąatkus, John žukas.

$3.— A. Gustaitis, K. Pažemėnas, E. Senkus.

$2. —J. Braz, J. Miliūnas, J. Prakapas, A. Pranys.

$1.50— E. Bartkus.

$1.— V. V. Pažemėnas, A. Sruogienė, B. Stančikas, Walter Tarar, A Telyčėnas.

ILLINOIS —

$10.00 — A. Daucanskas, Frank's Teelvision & Radio, Inc.

$5.— J. Armonas, Z. Ašoklis, Balys Radio and TV, K. A. Bartašius, J. Bičiūnienė, Dr. S. Biežis, A. Buntinas, H. Butkus, P. Dirkis, A. Dulskienė, Pr Gedvila, A Gulbinskas, B. Jablonskis, A. Kairys, J. Kanišauskas, B. A. Kasakaitis, F. Kaunas, M.D., Rev. M. Kirkilas, P. Kisielius, MD, M. Klikna, A. Laucis, MD,C. Laucius, Library of Lith. Musicology, Bruno Mačianskas — Bruno's Bakery, Dr. A. Milius, Mutual Federal Savings, V. Noreika, J. Paukštienė, P. Račiūnas, Z. Ramanauskas, A. Razma, M. Rėklaitis, I. Sadauskas, I. Sankus, R. Sidrys, MD, A. Skridulis, M. Šmulkštys, J. Stulga, J. Svabas, Stasė Tamašauskas, Vanda Tumėnas, J. Vaineikis, A. Vaitkus, J. J. Yla.

$3. — A. Kindurys, V. Petrauskas.

-2.— K. Gudaitis, MD

$1.— K. Pažėraitė, J. Sadūnas, V. Simaitis.

CONNECTICUTT —

$5.— K. V. Balčiūnas, J. Banionis, A. Dragunevičius, A. Jaras, A. Jucėnas, Rev. Msgr. P. Juras, P. Karosas, J. Leonaitis, A. D. Schwartz, MD, I. Simonaitis, Sisters of the Immaculate C., Z. Smilga, St. Yla.

$2.— J. Budrevičius, J. Kazlauskas.

DISTRICT OF COLUMBIA —

$10.— J. Vitėnas.

$5.— J. Savage.

$1.— Rev. T. žiūraitis, OP.

MARYLAND —

$5.— Mary Bishop, Kun. A. Dranginis, Lith. Nat. Library, A. Radžius, Mr. and Mrs. N. Rastenis, V. Vaškys.

$2.— E. Pakulis.

MASSACHUSETTS —

$5. — P. Bliumas, A. Danish, J. A. Daugiello, D. Giedraitis, J. Kačinskas, V. Kamaitis, S. Lušys, J. Nogelo, G. P. Penney, Mr. Mrs. A. Sakalis, St. Santvaras, K. Šeštokas, S. Boston Lith. Citizens' Assn., St. Casimir's Church, Worc., L. L. Svelnis, P. Mikšys.

$2.— A. Vilčinskas.

$1.— E. Juciutė, Mrs. P. Pauliukonis.

MICHIGAN —

$20.— J. Miškinis.

$5.— Rev. A. Babonas, J. Baublys, J. Belinis, J. Briedis, J. Cernius, R. Genčius, Valerija Kundrat, J. Mačiulaitis, J. Michaels, J. Mikaila, J. Šepetys, Marija Sims, A. Stapulionis, V. Urbonas, R. Valatka.

$2.50 — W. C. Puras.

$2.— Danutė Balys.

$1.— Mrs. Janina Vaitėnas.

NEW JERSEY —

$5.— J. Avižienis, Rev. V. Dabušis, K. Degutis, Bronė Macijauskas, Rv. J. Pragulbickas, A. Sinus, St. Ann's Rectory, Jersey City, J. J. Stukas, J. Tamašauskas.

$3.— I. Giedrys.

$2. — A. Slepetys.

$1.— B. Balčiūnas.

NEW YORK —

$5.— Rev. J. Balkūnas, A. Balsys, W. Beleckas, Mrs. C. Binkins, S. Bredes, Rev. M. Čyvas, Albany, Consulate Gen. of Lithuania, Karel Dvorak, S. Jankauskas, V. K. Jonynas, R. Kirštein, J. Klivečka, Mrs. J. Kopka, H. V. Kulber, J. C. Marcan F. Home, E. Mickeliūnas, P. Norkelunas, Rev. J. Pakalniskis, K. Simaitis, MD, A. Simutis, P. V. Vygintas, S. Zobarskas.

$3.— C. Krusinskas, R. Masiulionis.

$2.— A. Sidlauskas, M. Kregždienė.

$1.— Miss G. Gobis, A. Ruzgas.

OHIO —

$5. — V. R. Baldan, Vl. Braziulis, K. S. Karpius, J. S. Kriaučiūnas, MD, J. Mačiulis, A. Martus, M. D., A. Mikulskis, Rev. T. Narbutas, J. DeRighter, J. P. Valčaitis.

$2. — P. žilinskas.

$1. — P. Ambrazevičius.

PENNSYLVANIA —

$5. — L. Dovydėnas, Prof. Kaslas, Helen S. Vainiūnas, K. Virbickas.

KITOS VALST. —

$5.— J. Petrikonis, MD, Ja., J. Mikeliūnas, Ind., Iz. Valančius, Ind., Msgr. F. Bartkus, Texas, V. Janušonis, Wis., K. Daugėla, N. H., Rev. S. Morkūnas, Io, K. Jasėnas, Fla., A. Jenkins, Haw., L. Babrys, Fla., J. Agurkis, Nebr., J. Tautkus, Nebr.

$1.— J. Cicėnas, Iowa.

CANADA —

$15.— A. Mingėla.

$10. — M. Kizis.

$5. — V. Aušrotas, K. Bulvičius, V. Pazukaitė, V. šmaižienė, A. Šukys, L. Zaremba.

$4. — Cons. Gen. of Lithuania.

$3. — K. Vanagas, Mrs. P. Bružas.

$1. — Bronė Bujokas, P. Alšėnas.

AUSTRALIA —

$5.— N. Butkūnas, K. Burkus, Pr. Pusdešris, V. Rusa, J. Straniškauskas, J. Vasiliauskas, R. Ziukelis, A. Mauragis.

$4.— M. Lingienė. **(Toliau 16 p.)**

ADMINISTRACIJA RAŠO

"LIETUVIŲ DIENOMS" AUKOJO

Atkelta iš 15 psl.

W. GERMANY —

$5. — Rev. A. Bernatonis, J. Venys, Labor Service, Co.

ITALY —

$6. — Mons. K. Razminas.

$5. — Mons. V. Mincevičius, Prel. L. Tulaba.

ĮVAIRŪS KITI KRAŠTAI —

$5. — Br. Aušrotas, Mexico, A. Bačkis, Nigeria, K. žvironas, S. Africa, A. Grišonas, Uruguay, J. Vaisiūnas Venezuela.

$2. — R. Jarmolavičiūtė.

Visiems mus parėmusiems nuoširdžiai dėkojame. Jūsų materialinė parama mums taip pat rodo, kad tam darbui pritariate ir linkite, kad lietuviškas iliustruotas žurnalas išsilaikytų, mus visus jungdamas viena— lietuvių kultūros — idėja.

LD leidėjas ir adm-ja

Kanados prenumeratoriams Dėmesio

Mokėdami prenumeratą čekiais, malonėkite siųsti **Kanados doleriais,** o ne USA, kadangi tuos čekius turime siųsti į New Yorką inkasuoti, ir už tai iš mūsų atskaito 75 centus.

Už Kanados dolerius mes prarandame tik kelius centus.

Pašto perlaidas galite rašyti ir USA doleriais. **Adm.**

LIETUVIŲ DIENŲ

žurnalo ir knygų

PLATINTOJAI

J. A. V-se

Brooklyn, N. Y. — "Darbininko" adm-ja.
So. Boston, Mass. — S. Minku.s
Chicago, Illinois — Balys Brazdžionis, 'Draugas', 'Marginiai', 'Terra' Gifts International.
Cleveland, Ohio — "Dirva", V. Rociūnas.
Detroit, Mich. — "Gaiva", "Neringa" St. Anthony's Parish Library.
Grand Rapids, Mish. — J. Belinis.
Kenosha, Wis. — B. Juška.
Los Angeles, Calif. — V. Prižgintas.
Putnam, Conn. — Immaculata Conception Convent.
Rochester, N. Y. — A. Sabalis.
Waterbury, Conn. — "Spauda".
Woodhaven, N. Y. — "Romuva".

Anglijoje

Kew, Surrey — "Dainora".
Bradford, Yorks — Kun. J. Kuzmickis.

Australijoje

Adelaide, Edwardstown — A. Kubilius.
Melbourne - St. Kilda — N. Butkūnas
St. Kilda — N. Butkūnas.
Sydney — Kun. P. Butkus.

LIETUVIŲ RADIJO PROGRAMOS,

kurios bendradarbiauja su "Lietuvių Dienomis"

Los Angeles, Calif.

KALIFORNIJOS LIETUVIŲ RADIJAS
LITHUANIAN MELODIES
Stotis KTYM, banga 1460 AM
Šeštadieniais 11:30 — 12:00 p. p.
Liet. Radijo valandėlės klubo pirm. **Stasė Pautienienė;** ižd. **J. Mitkus,** 3375 Bennett Dr., Hollywood, Calif. 90068; Programos vedėjai: Vl. Gilys, P. Jasiukonis, vyr. red. **S. Pautienienė,** 841 Stanford St., Santa Monica, Calif. 90403; Telef.: 829-3779

Baltimore, Md.

"RADIJO PROGRAMA LIETUVIAMS"
Girdima Marylande ir Washington, D.C.
Sekmadieniais 10 — 11 val. ryto
per FM radijo stotį WFMM 93,1 mgcl.
Programos vedėjai: **Albertas Juškus,**
4515 Wilmslow Rd., Baltimore, Md. 21210
Tel.: 366-4515
Kęstutis Laskauskas, 1312 Birch Ave., Baltimore, Md. 21227; Tel.: 242-1779

So. Boston, Mass.

Lietuvių Radijo valanda
LAISVĖS VARPAS
Sekmadieniais 11 — 12 val. priešpiet.
AM 1430 klc., FM 107.9 megaciklų
WHIL Boston, Mass. 02155
Petras Viščinis, vedėjas,
173 Arthur St., Brockton, Mass. 02402
Telefonas: 586-7209

LIETUVIŲ RADIJO KORP. PROGRAMA

Seniausia liet. radijo programa Naujojoje Anglijoje, veikianti nuo 1934 m. bal. m., vedama **Stepono ir Valentinos Minkų,** girdima **sekmadieniais 1 val. — 1 val. 30 m.**
Boston, Mass. — WLYN - 1360
Programoje: pasaul. žinių santrauka, muzika, dainos ir Magdutės pasaka.
502 E. Broadway, So. Boston, Mass. 02127
Telefonas: AN 8-0489

Chicago, Illinois

SOPHIE BARCUS
RADIJO ŠEIMOS PROGRAMOS
Kas rytą nuo pirmadienio iki penktadienio
10 val. — 11 val. priešpiet.
Šeštadienį ir sekmadienį 8:00 — 9:30.
"Vakaruškos" pirmad. vak. 7:00 — 8:00.
Visos programos iš
WOPA stoties 1490 klc. A. M. 102-7 F. M.
7159 S. Maplewood, Chicago, Ill. 60629
Tel: HEmlock 4-2413.

MARGUTIS

Seniausia liet. radijo programa Amerikoje. Įsteigta muz. A. Vanagaičio 1928 m.
Kasdien 8 val. — 9 val. vakaro
(išskyrus šeštadienius ir sekmadienius)
Programos vedėjas **Petras Petrutis.**
Transliuojama iš nuosavos studijos
2422 W. Marquette Rr., Chicago, Ill. 60629
Telefonai: GR 6-2242; GR 6-2271.

ANTANAS F. SKIRIUS

REAL ESTATE — TAX SERVICE
INSURANCE

Jei reikia apdrausti namus, automobilį, gyvybę ir pn.. pirkti ar parduoti nuosavybę,
Telefonuokite NO 4-2919
arba apsilankykite įstaigoje
4366 Sunset Blvd., Los Angeles, California 90029.

LITHUANIAN RADIO FORUM
Bi-Lingual Civic program in English and Lithuanian
Produced by **Anthony J. RUDIS**
Listener Participation Program
PHONE 445-6842 and ask a question
Saturday 8 p. m. to 9 p. m.
WXRT-FM 93.1 MHz.
Address: 9339 S. Oakley Chicago, Illinois

Cleveland, Ohio

Lietuvių Radijo Prorama
TĖVYNĖS GARSAI
Girdima penktadieniais 8—9 val. vakaro
per WXEN-FM stotį 106,5 mc..
Vedėjas **Juozas Stempužis.**
4249 Lambert Rd., Cleveland, Ohio 44121
Telef.:: 382-9268.

Detroit, Mich.

LIETUVIŠKŲ MELODIJŲ RADIJO VALANDA
WMZK-FM banga 98 mc
Pirmadienį — trečiadienį — penktadienį
nuo 8:00 iki 9:00 vakare
Vedėjas — **Ralph Valatka**
Telefonas: 537-5550.
17696 Warwick, Detroit, Mich. 48219
Arba Briedis, Realty Tel. 883-5244.

LIETUVIŠKAS BALSAS-LITHUANIAN VOICE
WQRS-FM stotis. Banga 105.1 mc.
Sekmadieniais 8:15 — 9.05 val. ryto
Išlaiko Radijo Klubas.
Klubo pirm. — inž. **Vacys Urbonas.**
17175 Gaylord Ave., Detroit, Mich. 48240
Telefonas: KE 7-9642.

Hartford, Conn.

"TĖVYNĖS GARSAI"
Connnecticut vlst. liet. kultūrinė valandėlė
WBMI - FM 95.7 mc.
Kiekv. sekmadienį 12 val. — 1 val. p. p.
Programos vedėjas **A. Dragūnevičius.**
273 Victoria Rr., Hartford, Conn.
Telefonas: CH 9-4502.

New York - New Jersey

"LIETUVOS ATSIMINIMŲ" radijo valanda
girdima kiekv. šeštad. 5 — 6 v. p.p.
iš New Yorko stoties WEVD — 1330 klc.
ir 97.9 meg. FM.
Direktorius **Jokubas J. Stukas,**
1467 Force Dr., Mountainside, N.J. 07092
232-5565. (Code 201)
Kultūrinė lietuvių radijo valanda anglų k.
per SETON HALL Un-to stotį WSOU-FM
pirmad vak. 8:05 — 9:00 — 89.5 mg.
Vedėjas J. J. Stukas.

"LAISVĖS ŽIBURYS"

Girdima **kievieną sekmadienį**
nuo 9 iki 10 val. ryto
iš WHBI stoties 105.9 FM banga.
Adresas: **Romas Kezys,** 62-15 69 place,
Middle Village, N. Y. 11379.
Telefonas: TW 4-1288.

— Visiems mūsų prenumeratoriams primename, kad jau pats laikas siųsti prenumeratos mokestį už 1971 metus.

Philadelphia, Pa.

Lietuvių Bendruomenės Radijo Programa
BENDRUOMENĖS BALSAS
Stotis WTEL — 860 kilocycl.
Šeštadieniais nuo 1:30 iki 2:30 p. p.
Kultūrinės apžvalgos, žinios, vietos kronika, muzika ir skelbimai.
Programas tvarko ir praveda redakcinis kolektyvas.
Rašyti: "Bendruomenės Balsas"
1203 Green St., Phila., Pa. 19123.
Telefonas: PO 5-0932.

Pittsburgh, Pa.

The First Lithuanian Radio Program in Pittsburgh, Penn.
Pittsburgh, Penn. — WPIT - 730 klc.
Sekmadieniais 12 val. — 1 val. p. p.
Programos vedėjai:
Povilas ir Gertruda Dargiai.
Visais reikalais kreiptis:
2040 Spring Hill R., Pittsburgh, Pa. 15216

Rochester, N. Y.

Kultūrinė lietuviška valandėlė
Sekmadieniais 6 val. popiet.
per WCMF-FM, 96,5 mc.
Išlaiko Lietuvių Radijo Klubas.
Klubo valdyba: **Pr. Puidokas,** pirm., 580 Wilkins St., (14621); **A. Cieminis,** vicep.; **R. Kiršteinas,** sek. 229 Nester St. (14621); **V. Žmuidzinas,** ižd., **L. Laukaitienė,** narė.
Programų vedėjai: O. Adomaitienė, A. Cieminis, V. ir N. Draugeliai, A. Dziakonas, St. Ilgūnas, R. Kiršteinas, Br. Krokys, V. ir B. Litvinai, J. Šipaila, D. Šiuriliene, V. Žmuidzinas.

Waterbury, Conn.

LIETUVIŲ RADIJO PARTIJA
WBRY, Waterbury, 1590 kilocysles.
Kiekvieną šeštadienio vakarą 6:10—7:00.
Programos vedėjas ir direktorius
John D. Adams (Adomaitis).
5 Harriet Ave., Waterbury, Conn. 06708.
Telefonas: 753-8898.

Montreal, Canada

LIETUVIŠKAS PUSVALANDIS
Kiekvieną trečiadienį nuo 11 val. v.
CFMB stotis — Banga 1410.
Programos vedėjas **L. Stankevičius.**
1053 Cr. Albanel, Duvernay, P. Q. Canada
Telefonas: 669-8834

Toronto, Ont., Canada

TĖVYNĖS PRISIMINIMAI
7 radijo programos savaitėje
Kasdien nuo pirmadienio iki penktadienio
4 — 5 val. p. p.
Trečiadienį vak. 7 — 8:15 v. v.
Šeštadienį 3 — 3:30 val. p. p.
Visos programos transliuojamos iš Toronto stoties CHIN, banga 101 FM
Programos vedėjas Jonas **R. Simanavičius.**
175 Parkside Dr., Toronto 3, Ont.
Telefonas: 534-1274.

Roma, Italia

ROMOS RADIJAS
Transliuojama kasdien nuo 20 val. 50 min. iki 21 val. 10 min. Vidurio Europos laiku, 41,15 ir 50,34 metrų bangomis.
Vedėjas **Dr. J. Gailius.**
Circonvallazione NOMENTANA 162.

Vatikanas, Italia

Programa transliuojama 8 kartus savaitėje.
Sekmad. rytais 10:30 - 11:00 Lietuvos laiku
ir kiekv. vakarą 20:15 - 20:30 Lietuvos laik.
Bangos: 31, 25, 19 ir 196 metrų.
Vedėjas **Kun. Dr. V. Kaziūnas.**
Adresas: Sezione Lituana, Stazione Radio CITTA DEL VATICANO.

LIETUVIŲ
DIENOS
LITHUANIAN DAYS
NOVEMBER 1971

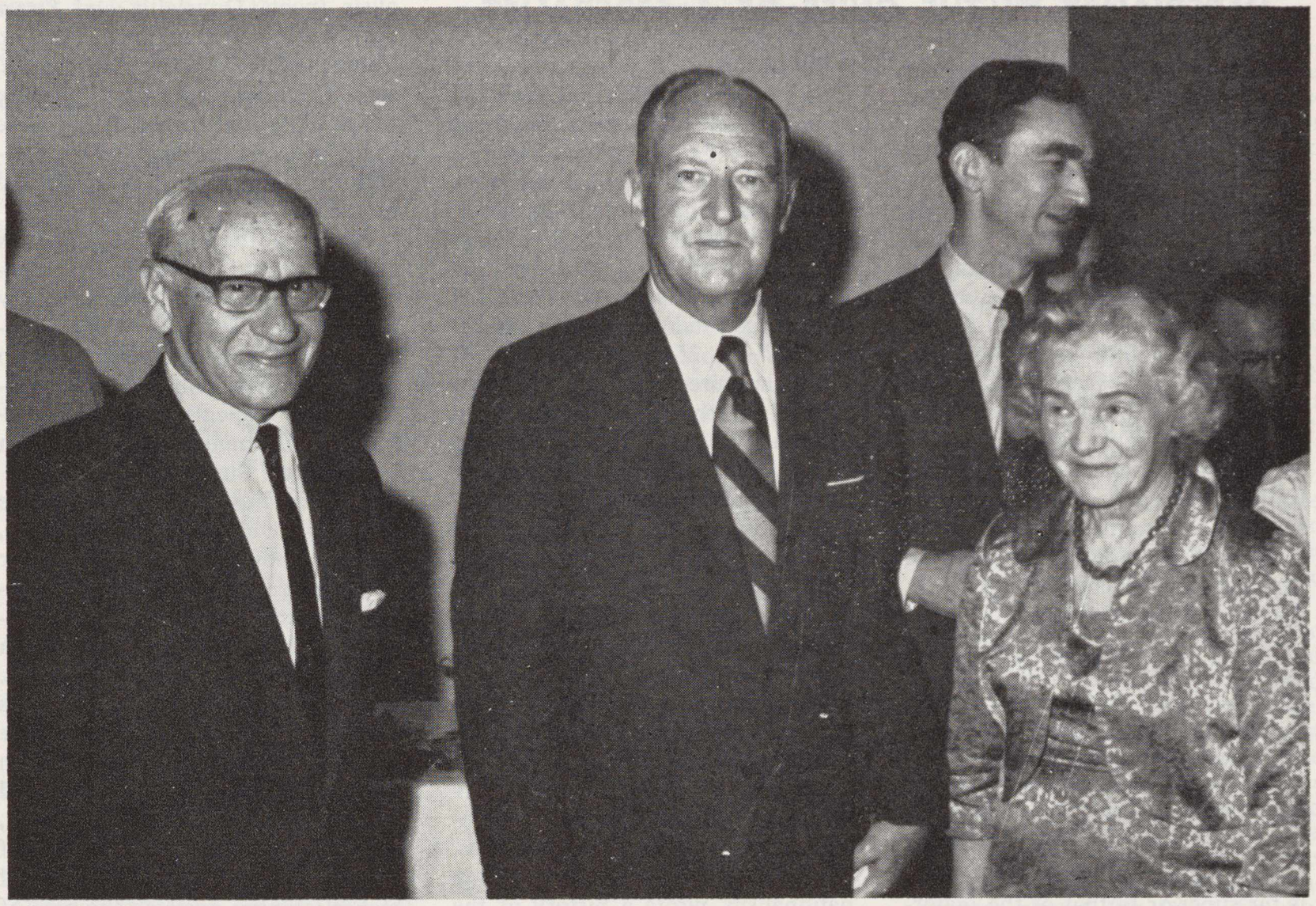

Secretary of State William P. Rogers (center) with Lithuanian Representative in Washington, D. C., Hon. Juozas Kajeckas, and his wife, Mrs. O. Kajeckas, during reception at the International Club. In the background is William D. Blair, Assistant Undersecretary for Public Affairs at the State Department.

Valstybės Sekretorius William P. Rogers, su Lietuvos Atstovu J. Kajecku, ponia O. Kajeckiene ir William D. Blair, Valstybės Sekretoriaus Padėjėjo pavaduotoju visuomeniniams reikalams International Club priėmime.

Today and not Tomorrow

Senator Brooke on Lithuania's Freedom Fight

"... Very well publicized were the Simas Kudirka - Coast Guard tragedy, the highjacking of a Russian jetliner by Brazinskas and his son, death sentences imposed on two Jews and a young Lithuanian, Vytautas Simokaitis, for trying to escape the Communist tyranny. But this is only the tip of the the iceberg of desperation of the Soviet empire. In slave labor camps in the Soviet Union many people are still being held. Many dissenters are being confined to psychiatric institutions. It is believed that a brilliant Lithuanian linguist, Dr. Jonas Kazlauskas, 40 years old, was murdered in a psychiatric hospital in Moscow 3 months ago. His only "crime" was that he had received an invitation to come to the University of Philadelphia, Pa. — as a guest professor for this very spring semester of 1971.

"The Government of the United States of America has refused to recognize the forced 'incorporation' of Lithuania by the Communists into the Union of Soviet Socialist Republic. Our Government maintains diplomatic relations with the former free Government of Lithuania... However,, our country has done very little, if anything, to help the suffering people of Lithuania to get rid of the Communist regime in their country.

"At a time when the Western Powers have granted freedom and independence to many nations in Africa, Asia and other parts of the world, we must insist that the Communist colonial empire likewise extend freedom and independence to the people of Lithuania, Latvia, Estonia, and other captive nations whose lands have been unjustly occupied and whose rightful place among the nations of the world is being denied. Today and not tomorrow is the time to brand the Kremlin dictators as the largest colonial empire in the world. By timidity, we invite further Communist aggression.

"The U. S. Congress has made a right step into the right direction by adopting House Concurrent Resolution 416, that calls for freedom for Lithuania and the other two Baltic republics — Latvia and Estonia. All freedom-loving Americans should urge the President of the United States to implement this very important legislation by bringing the issue of the liberation of the Baltic States to the United Nations. We should have a single standard for freedom. Its denial in the whole or in part, any place in the world, including the Soviet Union, is surely intolerable." (Senator Edward W. Brooke, Mass., Congressional Record, February 9, 1971)

IMPERIALIST IN THE GUISE OF A FEDERALIST

(Pilsudski and the Lithuanians)

Continued from the last issue

The two ancient zombies of dishonest Polish propoganda, to wit, that Lithuanians were "narrow nationalists" under "German influence" have been laid to eternal rest by the wooden stake driven into their bodies by a modern Polish historian, Jerzy Ochmanski, in his book "Historia Litwy" published in present day Poland in 1967 by the old Ossolineum publishing enterprise. In reviewing the book for the Slavic Review (June 1971) Julius P. Slavėnas of the State University of New York, College at Buffalo, says:

"Jerzy Ochmanski, the author of this twelve-chapter survey of Lithuanian history from ancient times to the twentieth century, is a contemporary Polish specialist of Lithuanian history with a superior command of the Lithuanian language. The significance of this is obvious: his insight into Lithuanian history is far superior to that of the majority of Polish scholars (especially ėmigrės) who are unfamiliar with original Lithuanian sources and moreover show a pronounced tendency to think of Lithuania as a Polish province without a distinct history and culture of its own. Professor Ochmanski pays much attention to the social and intellectual forces in Lithuania which led to the national revival at the end of the nineteenth century."

Ochmanski proves that the Lithuanian national revival was not based on any narrow nationalisms or German influences but on the most numerous segment of Lithuanian society — the peasant farmers and their educated sons and daughters.

He agrees with professor Page that Pilsudski's actions in the Želigowski affair killed his aim (if he really had one) "to bring stability not only to the two nations, but also to the whole Central-Eastern Europe", as described by Professor Dziewanowski.

Ochmanski says:

"The seizure of Vilnius by gen. Zeligowski, as was admitted by Pilsudski himself, met 'an unbelievably strong and violent reatction in Europe', because it was deemed a clear case of Polish aggression. As a master politician and able reasoner from facts, Pilsudski felt that the leading international political minds, as shown during the Spa and Suvalki conferences, would not let him have his beloved city in any other way, except by the ruse of a 'rebellious' general. The truth about the seizure of Vilnius was kept secret from the world for a long time, but came in the open in 1923, when Pilsudski publicly acknowledged in a speech in Vilnius, that Želigowski seized the city 'with my knowledge and upon my express orders' " (p. 256).

This seizure, and the subsequent action by the Polish Parliament (March 24, 1922) of incorporating Vilnius and its surrounding district into Poland, according to Ochmanski: "not only extinguished any hope of bringing about a Lithuanian-Polish understanding, but created a danger to the peace of Europe. Lithuania never accepted the loss of Vilnius."

A renewal of the old Polish-Lithuanian union never had even a whiff of sympathy among the leaders of Lithuanian national revival. Dr. Jonas Šliupas, a coworker of Dr. Jonas Basanavičius, the Patriarch of modern Lithuanian nationalism, wrote a history of the old union - federation, published 1909 in Chicago (552 pages) as "Gadynė šlėktos viešpatavimo Lietuvoje, 1569-1795" (The Rule of Nobility in Lithuania, 1569-1791), in which he found no constructive results from this union either to the Lithuanian state or nation.

Arriving in 1884 as a penniless immigrant to the United States, he wrote a booklet in Polish, addressed to those Polonized Lithuanians and Poles who dreamt or re-establishing the old federation. The booklet was published 1887 in New York under the title "Litwiny i Polacl" (Lithuanians and Poles). In it Šliupas maintained that a new generation of Lithuanians has appeared in the nation, consisting of educated sons and daughters of peasant-farmers, who themselves became economically more prosperous after the abolition of serfdom by the Tsarist government in 1881. The older Lithuanian nationalists (poets Donelaitis and Strazdas, historian Daukantas, Bishop Valančius) had indifferent success, since there was no base in society: the nobility and higher clergy were Polonized and the mass of the agricultural population was oppressed by serfdom.

And now the sons and daughters of the free and economically recovering peasants were forming a new Lithuanian society. Šliupas declared: "Lithuanians now have no open or secret ambitions to reconstitute the ancient union state. Politically, Lithuania wants to be an independent State."

Basanavičius was a student at the Moscow University 1873 - 1879, Šliupas 1880 - 1882. The latter found there 23 Lithuanian university students and a romantic tradition of honoring the Lithuanian language and national traditions. When Šliupas was publishing his booklet in New York in 1887, the number of Lithuanian students in Moscow grew to 58, and increased to 439 by 1897. These students, joined to the growing numbers of graduates of other institutions of higher learning, forming the base of a new Lithuanian society which did not want to have anything to do with the "federalist" Poles. The latter began to nickname them "Litwomaniacs". Therefore, Pilsudski, even if he ever seriously contemplated initiating talks with Lithuanians, would, probably, have hardly found any listeners, or sympathizers. And this was not due to any "narrow nationalism" or "German influence" (the Poles of 1887 called Šliupas the "tool of Moscow") but to the fact that the nation stood on the bedrock: "Politically, Lithuania wants to be a independent state."

V. Širvydas

STATULĖLĖ-SUKTINIS, dažyta keramika

10½ inč. aukščio.

Tinka dovanoms ir sau.

Kaina $14.00 (ir $1 siuntimo išlaidoms)

Užsisakykite C.O.D. (apdėtu mokesčiu — užsimokėsite gavę siuntinį):

C. Masalcas, P. O. Box 3047, Hollywood, Calif. 90028

DIVIDENDAI MOKAMI KAS 90 DIENŲ UŽ VISAS TAUPYMO SĄKAITAS

TAIP

TAUPYDAMI PAS MUS, JŪS GALITE PASIRINKTI TAUPYMO RŪŠĮ, KURI JUMS PATOGIAUSIA... TAI NEDELSDAMI PASIŲSKITE ČEKĮ DABAR.

6% **UŽ TERMINUOTUS HOUSING CD INDĖLIUS**

TAUPYMO SĄSKAITOS IKI $20,000 APDRAUSTOS F.S.L.I. ĮSTAIGOSE.

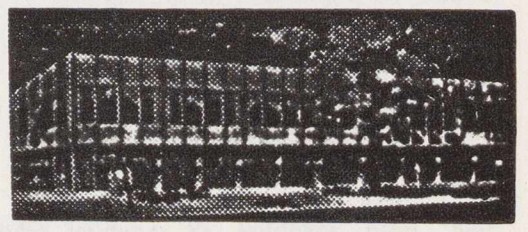

ST. ANTHONY SAVINGS & LOAN ASSN.

1447 So. 49th Court
Cicero, Illinois 60650

JUOZAS F. GRIBAUSKAS
sekretorius

Tel.: (312) 656-6330 Ir 242-4395

LADIES AND GENTLEMEN

Remarkabie Discovery

Hair formula JIB is Patented in Switzerland and Registered in U.S.A. and Canada, Europa, Germany, Austria. It cures Dandruff, Falling Hair, Itching scalp, Splitting ends, Strengthening Hair, Root growth, and restoring NATURAL HAIR COLOR.

Using JIB you will never be bald or grey. 100% Guaranteed.
Listed in Druggist Red-Blue Book. JIB Medicine Liquid 8 oz. A 16 week supply $6.00. Money Order, P. P., Send today —

J I B LABORATORIES

1437 So. 49th Avenue, Cicero, Ill. 60650

CRANE SAVINGS & LOAN ASS'N

B. R. PIETKIEWICH,
President

2555 W. 47 th St., Chicago 32, Ill.

THE BALTIC NATIONS MUST REGAIN THEIR RIGHTFUL PLACE IN THE WORLD COMMUNITY OF NATIONS

On the fiftieth anniversary of the admission Estonia, Latvia and Lithuania to League of Nations membership, BATUN submitted the following memorandum to all United Nations ambassadors:

"On September 22nd, 1921, at the 16th Plenary meeting of the Second Assembly of the League of Nations the three Baltic states, Estonia, Latvia and Lithuania were admitted to full membership in the League by an overwhelming majority.

On this occasion the Emir Zokah-ed-Dowleh, delegate of Persia (Iran), in addressing the Assembly said that the admission of "free and independent peoples... will strengthen this glorious institution of ours, and make it better able to carry out its tasks."

Recent efforts in the United Nations towards universal membership show that a similar attitude is prevalent among member nations of the UN. The same concern for universality in the UN should bring Estonia, Latvia and Lithuania into its membership. Even a cursory glance of the record of the three Baltic states before and after they joined the League of Nations would convince that they would be highly constructive and useful members of the UN.

When Estonia, Latvia and Lithuania became members of the League of Nations they already had proved their maturity, their ripeness for statehood and their readiness for participation in the international community:

their active provisional governments skillfully appealed and negotiated at the Paris peace conference;
their elected constituent assemblies produced modern democratic constitutions
;they signed peace treaties with Russia and Germany;
they settled their boundaries: Estonia and Latvia by mediation, with an unusual partition of a city (Valka/Valga); Latvia and Lithuania by a court of arbitration;
they secured de jure and de facto recognition from many governments and have developed widespread diplomatic and consular ties;
their agrarian reforms solved perennial political problems and created a healthy, economically politically secure peasantry.

As members of the League of Nations, all three Baltic states supported peaceful international co-operation in general, and participated in the work of the League of Nations, with the same dedication and tenacity as their neighbors on the Baltic Sea — the Finns and the Scandinavians (e. g., Nansen, Bernadotte, Lie, Hammarskjold, Jarring, Hambro). Their own domestic legislation was adjusted to the international agreements.

All Baltic regional agreements were registered with the League of Nations, including the Treaty of Understanding and Co-operation (Geneva, 1934), by which, among other things, it was decided to have a single representative act for the three Baltic states at all international conferences. Latvia, representing the new Baltic bloc, was unanimously elected by the Assembly to a non-permanent seat on the Council of the League of Nations (October, 1936), and the Foreign Minister of Latvia (Munters) presided over the regular session of the Assembly.

Lithuania was repeatedly attempting to solve its territorial disputes concerning Memel (successfully) and Vilnius (unsucsessfully) peacefully within the League of Nations.

General Johan Laidoner (an Estonian) acted with distinction in 1925 as the representative of the League of Nations in investigating and helping to settle a border dispute between Turkey and Iraq concerning the Mosoul region.

All three Baltic states actively participated in all international institutions and organizations within the League of Nations such as the ILO, the office of the High Commissioner for Refugees, etc.

The Baltic states treated their minorities in consonance with international agreements and with generous concern for human rights providing them with schools, press and theaters in their own languages.

The Baltic states also had a large permanent group of refugees, most of them provided with the so-called "Nensen's Passports". The majority of the refugees were from Russia, with others later also from Poland. They, too, were treated like the minorities with generous attention to their rights.

Considering,
the record of Estonia, Latvia and Lithuania related above;
the resolution concerning the dissolution of the League of Nations on April 18, 1946 in which the League passed the burden of "continuation and development... of international co-operation" to the United Nations;
The Universal Declaration of Human Rights and the Declaration on Granting of Independence to Colonial Countries and Peoples, as well as other documents of the United Nations, which assert the right of self-determination for all peoples;
and the loss of independence by the Estonian, Latvian and Lithuanian peoples due to the forcible and illegal occupation of their countries by the Union of the Soviet Socialist Republics in June, 1940,

all members of the United Nations should be urged to assist the Baltic nations in regaining their independence, their right to exercise self-determination, and their rightful place in the world community of nations, including membership in the United Nations.

Soviet Inequalities

BAN ON NUMISMATICS

The Moscow weekly Literaturnaia Gazeta, No. 2 (1971) published a long article about the trial of numismatists in the Soviet capital. It did not disclose the number, names or sentences of the accused. Literaturnaia Gazeta stated only they were sentenced under Article 88 of the Penal Code for "violating currency regulations" (The article in question provides from three to seven years of imprisonment. Ed.).

The description of the trial discloses that the accused had bought and sold coins of numismatic value. One of them was punished because he had in his possession 17 rubles coined in 1720 and 13 roubles coined in 1725, during the rule of Tsar Peter the Great. The public prosecutor asked him why did he have so many coins as one would have been enough for his collection. He replied that each coin, as shown by expert examination, was slightly different.

It is known that the numismatic section of the All-Union Philatelic Union was liquidated some time ago. It is also known that the Soviet State itself has been engaged in numismatic trading abroad. For instance, in 1966 the big Soviet exhibition in London had a numismatic department which sold Baltic coins and paper money of the independence period at high prices. (From: "Newsletter from Behind the Iron Curtain", Reports on Communist Activities in Eastern Europe, No. 469, Stockholm, March 1971).

THE "RUBLE WALL"

The new passport fee is prohibitive, since 400 rubles ($440 at the official rate) represents five-months' salary of a young doctor or engineer. A skilled worker would have to work for four months to pay the fee, and the chairman of an "exemplary" kolkhoz would spend two-months' salary on his passport.

Those visiting relatives abroad used to be mostly elderly people who could obtain exit permits more easily than young people. The high fee for the passport now makes their revisits virtually impossible, even if they can still obtain exit permits. Several people expected in Sweden by their relatives have failed to arrive — they had been granted the permit, but had not yet obtained their passports when the fee was raised.

The passport is valid for one year. The citizen is not permitted to keep it. The passport is delivered to him on the day of his departure, as fixed in advance and he must submit it for "safekeeping" to the militia (police) immediately on his return home. Should he be granted a second exit permit during the year (which is hardly probable, as far as trips to the West are concerned, except for Party functionaries), his passport will be returned to him.

Whenever a Soviet citizen leaves for a visit to any Western country, he must also hold 200 rubles which will be exchanged into foreign currency (most recently into pounds sterling). All travelers must have this sum — even those whose relatives are willing and able to pay all the costs.

In other words, a Soviet citizen wanting to visit his relatives abroad must have at his disposal 600 rubles over and above the cost of his ticket (at least 165 rubles). No wonder there is a saying in the Baltic countries, "The Chinese Wall... the Berlin Wall... the Ruble Wall..."

(ACEN News, No. 151, 1971)

● CWW National Convention August 27, 1971, at Waldorf Astoria Hotel, New York City, presented **Msgr. Jonas Balkūnas** with the Celtic Cross Award. This award was given to Msgr. Balkūnas for his outstanding anti-communistic activities.

The "Peril of Nationalism"

The First Secretary of the Lithuanian Communist Party, Antanas Sniečkus, in a Party conference asserted that "we cannot tolerate the fact that apolitical bourgeois-minded individuals are trying, consciously, or unconsciously, to disseminate nationalist or chauvinist views." Main attention, Sniečkus said, must therefore be paid to the "international education" of the people. Sniečkus then went on to charge Western radios and other media with "efforts... to incite national dissention among the Soviet people."

Lithuania in Philately, 4

By **A. Bernotas**

TADAS KOSCIUŠKA

In this chapter we want to talk about another very well known personality, also descendent of eastern Lithuania, General Tadas Kosciuška. Though not a graduate of Vilnius university, as were the others, about whom we have talked in previous chapters, he was a soldier who fought for the freedom of Lithuania, of Poland and of the USA as well. Therefore all these three nations claim Kosciuška to be theirs. In the first place, however, Kosciuška (in English and Polish transcriptions often named Thaddeus or Tadeusz Kosciuszko) called himself a Lithuanian. For example, on February 7th, 1790, he, upon returning from USA, wrote a letter to General Niesiolowski to get permission to enter the old country in Europe. He wrote:

"... that country is beautiful and should be returned to Lithuanians who are active and industrious... Allow me to return to Lithuania. Perhaps you will forsake we when you see that I cannot serve you. Who am I then? **I am none other than a Lithuanian.** A friend of yours."

So, those phrases unmistakingly show his own viewpoints about his nationality, although at that time he also had to fight for Polish freedom, as Lithuania and Poland were then in unison and had to fight against their common enemy — the Russian czarist occupation.

Tadas Andrius Bonaventura Kosciuška, as his full name is written in Lithuanian transcription, was born in 1746 in eastern Lithuania, in the estate of Merečovščina, country of Slonim, district of Naugardukas. His father was a descendant of an old Ruthenian boyar family which had been living in these parts already since the beginning of the XVII century; Sigismundus II, Grand Duke of Lithuania, had donated this family a village, Siechanowice, with all its serfs there. In the following centuries, however, the K. family became poor and its members remained only insignificant noblemen.

When in 1758 his father Ludvik, who was the sabre-bearer of the wojwodship (military district) of Lietuvos Brasta, died, his mother, born Ratomskaitė, sent young Tadas for his schooling to the Piar Fathers. After school the young Kosciuška, under auspices of Sosnowski, the wojwod (military chief) of Polock, was sent to Warsaw, where he joined the corps of cadets and aspired to became an officer. He finished the corps as one of the best disciples and supported by Duke Čartoriski received a grant from the state. In 1769 he was sent abroad to continue his military studies. He visited Germany, Italy and settled in Paris, France. From 1770 to 1774 K. attended the famous war academy at Versailles and the military school in Brest, where he studied engineering, fortification and naval tactics. While in France, he adopted a democratic education as well. To Lithuania he returned in 1774 as a captain of artillery. However, after two years of stay and following an unhappy love-affair, he traveled again to Paris.

In this year (1776) America had proclaimed its independence and started fighting against the British. Benjamin Franklin, who was then also in Paris, invited volunteers to join the fight for America's freedom. Kosciuška volunteered and, having recommendations from Franklin himself, he arrived to America and until 1783 participated in America's freedom wars. Having great experience, he fought in many battles and won the title of an American hero. As colonel in the General Gates army, he participated in the battles of Rhode Island, at Yorktown and New York, and in 1777, after the battle of Saratoga, N. Y., George Washington decorated him, a colonel of artillery, and appointed him to his staff as his adjutant. According to plans drawn by Kosciuška there were built or rebuilt the fortresses of Billingsport, Ticonderoga, Mount Behmus near Saratoga, West Point and Charlestown. After the American Freedom Wars were over, the American Congress honored Kosciuška by granting him US citizenship, the title of a general, and a strip of land; he also received various other privileges.

However, K. did not remain in America. In 1784 he returned to Lithuania and lived for a while in his estate with his sister, where he freed all his serfs. When in 1789 the Polish army was reorganized, K. asked to join the army. He did so and appointed as general major to the Duke Poniatowski. When in 1792 Russians started their invasion into Poland and Lithuania, Polish army units, some led by Kosciuška himself, fought the invaders. Noving lost the fight against the invaders, Kosciuška and others left the country and traveled to Saxony, later toFrance. While in France, he was honored by the Frenchmen again and was making some efforts to gain French help in his fight to free his fatherland from Russian occupation.

When his efforts failed, he traveled anew to Leipzig, Saxony, where he received an invitation to organize an uprising against the Russians. In 1794 Kosciuška returned to Cracow, Poland, and from there he staged the uprising, called "Kosciuška's uprising". Insurgents at first had success in several clashes with the Russians, but at Macejowice, near the Wysla River, they lost. Kosciuška himself was badly wounded, captured by the Russians and brought as prisoner to St. Petersburg, where he spent two years in fortress captivity. Only in 1796 was he freed, after ascension to the Russian throne of czar Paul I. Gaining freedom, K. at once left for abroad. In 1797 he reached America anew, but here he settled no more, and after a year returned to France. When the French emperor Napoleon Bonaparte in 1812 launched a giant war against Russia and freed Lithuania and Poland, Kosciuška did not participate in this war and did not even return home. Instead, in 1815 he traveled to Solothurn, Switzerland, where he lived with a friend. In 1817 during a ride he fell off a horse, injured himself and died in that country on October 15. On orders and expenses of the new Russian czar Alexander I, his remains were brought from Solothurn to Cracow in 1818 and ceremoniously buried here in the castle of Vavel, beside royal families. Near Cracow in his honors an artificial hill was built. In USA there are many cities, streets and plazas named after him. In Australia, near Canberra, a mountain received Kosciuška's name. Poland after 1920 has issued several postage stamps to commemorate him and his deeds.

Kosciuška also wrote several essays on artillery and the erection of fortresses, which publications were issued after his death.

For illustrations of this article we give two postage stamps.

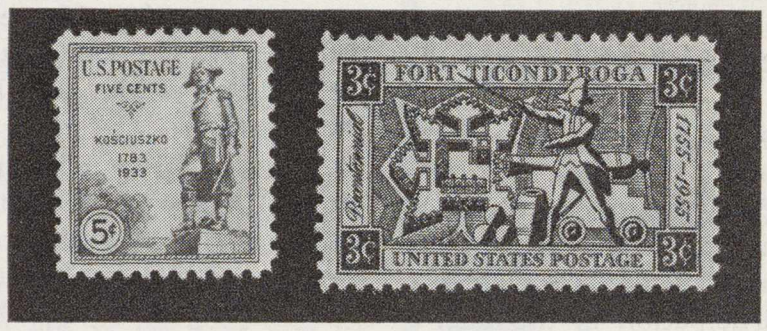

1. In 1933 U.S.A. issued a 3 Cent stamp, showing Kosciuško's statue and commemorating the 150th anniversary of his admission to American citizenship as a reward for his services on behalf of American Independence.

2. In 1955 U.S.A. issued another 3 Cent stamp, commemorating the bicentennary of Fort Ticonderoga, N. Y., and showing a map of the fort with its artillery. The former French Fort Carillon, according to plans made by Kosciuška, was rebuilt and called Fort Ticonderoga.

Du JAV išleisti pašto ženklai pagerbti Tadą Kosciušką, kovojusį dėl Amerikos nepriklausomybės.

BOOKS OF INTEREST

CROSSES (KRYŽIAI)

Romanas

Angliškai išvertė Milton Stark

Kaina $4.00

LITHUANIA Land of Heroes. Country, People, History, Language. Lithuania's Fight Against the Kremlin Rule. Soviet Genocidal Practices in Lithuania. Prepared and edited by Leonard Valiukas. Lithuanian Days Publishers, 4364 Sunset Blvd., Hollywood 29, Calif. 88 p. Part II — Illustrations, 96 p. Price: $4.75.

THE BATTLE OF GRUNWALD

An Historcal Novel

THE THIRD WOMAN

A Novel by A. Baronas

Lithuanian Days Publishers

4364 Sunset Blvd., Hollywood, Ca.

Girl - Scout Leaders visit Chief of Lithuanian Diplomats in Rome

On the way from the Lithuanian Jubilee Camp of 289 scouts in Germany this summer, at Schwetzingen, Master-in-chief of Lith. Girl-Scouts Mrs. Lilė Milukas, of New York, as official representative of the Lithuanian Scouts Association in America stopped at Rome to visit minister Stasys Lozoraitis and Mrs. Lozoraitis. For his untiring efforts in promoting the affairs of his country, minister Lozoraitis had earlier been awarded the highest insignia, the Order of the Iron Wolf, on Lithuanian Scouthood's 50th anniversary in 1968. Receiving now a report on Lithuanian Scouthood from Scout-master L. Milukas, as well as a presentation of the book "Simas", the martyr sailor, by J. Gliauda, and a Lithuanian landscape album, minister Lozoraitis extended his best wishes through the delegate and her escorts, Mrs. S. Girdauskas, and Mrs. S. Jelionis, to all Lithuanian Scouts in America and Canada.

"The cordial departure took place at the gates of the Lithuanian Mission to the Holy See at the Vatican as the rays of the setting sun gloriously illuminated our VYTIS and the Vatican's coat of -arms on the iron gates of entrance..."

LITHUANIANS MAKE NEWS

Soloist Gina Čapkauskas

● Canadian-Lithuanian coloratura **Gina Čapkauskas,** recently a guest performer at Los Angeles, has entered upon another season of American tours, to the eastern cities this time: Boston, Rochester, New York, Baltimore.

Worcester Sunday Telegram of September 19th reports on her concert there in a program comprising Mozart, Rossini, Strauss, Delibes, K. V. Banaitis, V. Jakubėnas.

"One can credit Mrs. Capkauskas with definite vocal attributes. Her coloratura is uncommonly fluent, effortless and true to pitch without slighted tones or compromises in tempo."

She was accompanied at this concert by Julius Gaidelis of Boston.

● "Toronto Daily Star" has given front page publicity to **Laima Švėgždaitė,** a 23 year old law student who is the Liberal Party's candidate for state elections. She was nominated from High Park district by a meeting of 200 people of various nationalities and professions, including representatives of press, TV and radio.

Miss Laima Švėgždaitė is active in Toronto's Lithuanian community; besides she writes and publishes idealistic poetry in Lithuanian (See "Lithuanian Days" magazine, June issue of year 1969).

● The Lithuanian Minister in Washington, D.C., **Hon. J. Kajeckas** has been invited with Mrs. Kajeckas to attend the United Nations functions in the country's capital on October 23rd: a concert at Kennedy Center (where the old tricolor Lithuanian flag now flutters alongside with flags of other countries) and a dinner at Washington Hilton hotel. Both affairs are raised by the Secretary of State Rogers and sponsored by President Nixon.

● **Giedra Gudauskas,** Lithuanian composer, authoress of some books and music sheets, prepared for the press a new manuscript of compositions "Norėčiau skristi" (I'd Like to Fly, New Songs for Young Ones).

Mrs. Giedra Gudauskas expressive work is gaining wide popularity as it attracts ever more young performers among Lithuanian organiaztions' and American Cultural Clubs' members.

Lilian Šukytė: her activities and rendez-vous

Miss Lilian Šukis (Lilija Šukytė) is mostly with the Munich Opera at present and intensively active. After highly acclaimed appearances in West Berlin and Vienna and a recent debut in Frankfurt (as Pamina in "Enchanted Flute"), Lilian Šukis will be heard this fall in Munich as Mimi, Michaela, Turandot. In December she be a guest at New Year's time with the Metropolitan Opera, singing Neda in "Pagliacci". With her German Company she will appear at Covent Garden early in 1972 (as Countess in "Capriccio" by R. Strauss). After more visits to W. Berlin and Frankfurt, and some recordings to be made, Lilian will participate in Munich's Summer Festival during the days of the Olympic Games in that city. She will also be singing there at the world-premiere of the new opera "Sim Tjong", produced as part of the Olympic Games opening ceremonies.

Lithuanians guests to these events are advised to make advance ticket reservations in order to hear their compatriot in her whirl of German musical life of concerts and opera.

She will soon thereafter be off to an Australian tour, primarily to a Festival of Melbourne to which she and Stasys Baras of the Lithuanian Opera in Chicago have been invited.

The Lithuanian Community of Australia is endeavoring to make this an important affair for Lithuanians, too: some other guest performers of the world of music and literature are expected to be present: the singer P. Bičkienė and celloist P. Armonas from Chicago; the poets — Bern. Brazdžionis from Los Angeles, and A. Gustaitis, from Boston.

● **Antanas Smetona** has been appointed a visiting professor of music at John Carroll University and will conduct a series of seminars — piano master classes — focusing on the performances and study of masterpieces, primarily of the classical and romantic periods — writes Paul Kantz in the University's "News Release".

Master classes are piano seminars given in public, according to Smetona, before an advanced auditorium and assisted by prominent guest performers. They will be a novelty for Cleveland and the JC university, contributing to a higher musical education participation in America, as conducted on an open house basis.

The young grandson and namesake of the late president of independent Lithuania has already a highly ccomplished musical education and performance career. His debut took place in Cleveland when he was five years old. Later he earned distinction in international competitions in Europe: Italy and Switzerland; Paris and London; appeared with symphony concerts. throughout the U.S. and Europe.

He has studied under Leonard Shure and Rosina Lhevine; at Mannes College of Music in New York City, and at the Cleveland Music Settlement which he completed at 1956 and earned his B. S. in 1961. His M. S. is from Juiliard School of Music, New York City (1963).

Antanas Smetona, visiting Professor of Music, John Carrol University.

Pianistas A. Smetona, pakviestas John Carrol un-te dėstyti muziką.

A. Smetona has been a recipient of a Fulbright Grant and awards from the German Academic Exchange Service and the Martha Baird Rochefeller Fund for Music. In 1962 he won the Alfred Hertz Memorial Prize given by VC Berkeley.

Last October he gave a solo recital at Alice Tully Hall of New York's Lincon Center.

● **Aloyzas Stankevičius - Stanke,** director of "Edition de l'homme" publishers in Montreal, has been additionally appointed director of "La Presse" which publishes books and magazines in French. A Stanke appears on TV and radio, as commentator.

BEACON MOTOR HOTEL

Atvykus į Kaliforniją, kviečiame į

Arti prie

Beach. Westwood, Beverly Hills & Hollywood

3020 Wilshire Blvd. Santa Monica, California

EXbruck 4-9144

Mrs. A. Lukšis — Owner and Mgr.

Clem's Polskie Deli

★ **Specializing in home made fancy groceries and choice meats.**

★ **Featuring Imported Krakaus Polish hams, beer, wine and groceries.**

NOW

Daily from our own new

BAKERY-KITCHEN

a variety of Polish pastries and other home made delicacies.

IT's CLEM'S

3002 W. Florence Ave., Los Angeles

759-5058

Nauja literatūros plokštelė

— Neseniai "Lietuvių Dienų" leidykla, 4364 Sunset Boulevard, Hollywood, CA 90029, išleido poezijos ir prozos plokštelę, kurioje savo kūrinius skaito keturi populiariejiji literatūros vakarų dalyviai: **Pulgis Andriušis, Bernardas Brazdžionis, Antanas Gustaitis** ir **Stasys Santvaras**. Plokštelė pavadinta "Keturi autoriai — poezija ir proza".

Kartais nusiskundžiama, kad literatūrinės plokštelės esančios nuobodžios; šioje plokštelėje autoriai įvairus, visi skaito labai charakteringai ir imponuojančiai: Andriušis savo kaimo fragmentą skaito graudžiai lyriškai, Brazdžionis — rimtai, iškilmingai, Santvaras — liūdnai patetiškai, Gustaitis — ironiškai, su šelmiška šypsena. Be to, įtarpai yra paįvairinti Juliaus Gaidelio originaliais įskambinimais.

Plokštelės aplanką puikiai paruošė pasižymėjęs grafikas, šios srities meistras dail. Alfonsas Docius.

Plokštelė ilgo grojimo, tinka Stereo ir Mono aparatams. Kaina $5.

LIETUVIŲ DIENOS
4364 Sunset Blvd., Los Angeles, California 90029

"ANOTHER FIRST..."

— According to the editors of SPORT magazine is to be a complete library of sport books. Number **One** of this series is the already published book, — JOHNNY UNITAS.

"Here is a fabulous story of a famous star" is the announcement for the book. The recommendations is to get these books promptly as they appear: they are bound to be collectors' items soon.

Kalba dr. P. Daužvardis, generalinis Lietuvos konsulas Chicagoje (1964).

Speaking Dr. P. Daužvardis, Lithuanian General Consul in Chicago.

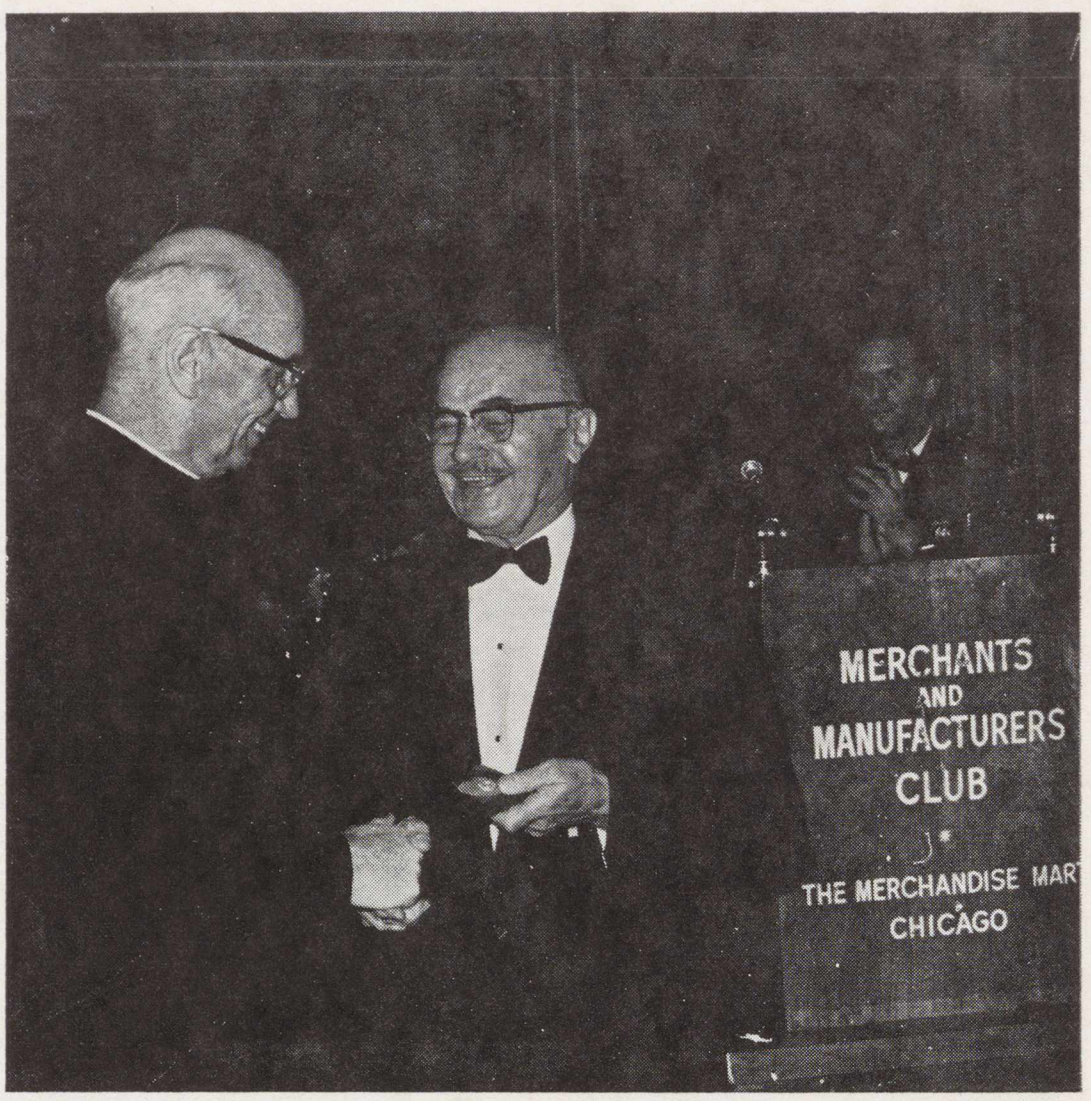

Loyolos universitetas pagerbia dr. P. Daužvardį, Lietuvos gen. konsulą, įteikiant jam konsularinį medalių 1969 m. lapkr. 16 d. kadetų baliuje.

The Very Rev. Dr. J. F. Maguire, SJ, president of Loyola University, presents Dr. P. Daužvardis, Consul Gen. of Lithuania, the Loyola consular Medallion.

LIETUVOS GENERALINIS KONSULAS

Dr. Petras Daužvardis

Keletas veiklos momentų foto nuotraukose

Vasario 16 minėjimo priėmime pas generalinį Lietuvos konsulą dr. P. Daužvardį 1969 metais.

Iš kairės: A. Pužauskas su žmona, ALTo Chicagos sk. pirm., dr. K. Valiūnas, Vliko pirm., J. Daužvardienė, Nicaraguos ir Panamos konsulai su žmonomis, konsulas dr. P. Daužvardis.

February 16th Consular reception in Chicago, 1969.

Neseniai miręs Lietuvos gen. konsulas dr. P. Daužvardis buvo plačia prasme visuomenininkas, dalyvavęs visokiausių draugijinio bei bendruomeninio lietuvių gyvenimo sričių veikloje daug aktyviau, negu reikauja jo diplomatinė karjera.

Pavartę "Lietuvių Dienų" kelioliko metų puslapius, rasime dešimčių dešimtis momentų, kuriuose konsulas D. ne tik dalyvavo, bet ir kalbėjo ar atstovavo Lietuvai, gindamas lietuvių reikalus ar Lietuvos laisvės bylą.

Šio numerio puslapiuose 3, 22, 23 ir 24 matome tik labai mažą tų momentų dalelę.

Plačiau apie konsulo D. gyvenimą rašyta LD 1966 m. kovo mėn. numeryje, minint 40 metų jo užsienio tarnybos ir 70 metų amžiaus sukaktis; viršelis papuoštas konsulo portretu.

1. Konsulas dr. P. Daužvardis dalyvavo kiekviename didesniame parengime, įvykyje ar minėjime, tuo suteikdamas jiems oficialumo pobūdį. Čia matome konsulą Lietuvos Pasiuntinybės Brazilijoje rūmų projekto konkursinių darbų parodoje, vykusioje 1960 m. vasario 6-7 d. (7-tas iš kairės).

Tarp kitų, foto nuotraukoj matome prof. S. Kolupailą (II-as iš kairės), Brazilijos konsulą su žmona, toliau — inž. E. Bartkų, prof. J. Šimoliūną, prof. S. Dirmantą, inž. M. Ivanauską (parodos rengėjas), visai dešinėje — inž. J. Jurkūną, dr. S. Biežį ir J. Kazanauską. Prieky — stud. N, Semėnaitė ir A Vitartienė Brazilijos konsulo žmonai įteikia gėlių.

Dešinėje nuo Vyties, žemiau — I-mą premiją laimėjęs arch. Edmundo Arbo projektas.

Lithuanian and Brazilian consular members, architects and guests at the exhibit of the architectural plans for the Lithuanian Legation in Brazil.

2. Dr. Petras Daužvardis, Lietuvos gen. konsulas savo gyvenimo pajėgume.

Dr. P. Daužvardis, Consul General of Lithuania, in Chicago, Ill.

3. Dar vienas priėmimas pas Lietuvos gen. konsulą dr. Daužvardį. — Vidury J. Daužvardienė, dešinėje dr. Daužvardis,

Guests at the reception of diplomats on the occasion of February 16th, 1965.

LIETUVIŲ

DIENOS

LITHUANIAN DAYS